

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

Milda Karopčikaitė

„VEIKLOS SĄNAUDŲ MAŽINIMO GALIMYBĖS ĮMONĖJE X“

Bakalauro darbas

Darbo vadovė lektorė Giedrė Večerskienė

Kaunas, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO FAKULTETAS

„VEIKLOS SĄNAUDŲ MAŽINIMO GALIMYBĖS ĮMONĖJE X“

Apskaita

Finansinė apskaita ir atskaitomybė

Bakalauro darbas

Studentas, -ė.....
(parašas)

Milda Karopčikaitė, VABFA-1

2015 m. gegužės 26 d.

Vadovas, -ė
(parašas)

Lektorė Giedrė Večerskienė

2015 m. gegužės 26 d.

Recenzenta, -ė
(parašas)

Asistentė Ingrida Balabonienė

201..m.
(mėnuo, diena)

Kaunas, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR VERSLO

(Fakultetas)

Milda Karopčikaitė

(Studento vardas, pavardė)

Apskaita (Finansinė apskaita ir atskaitomybė), 612N40002

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo bakalauro darbo „Veiklos sąnaudų mažinimo galimybės įmonėje X“

AKADEMINIO SĄŽININGUMO DEKLARACIJA

2015 m. gegužės mėn. 26 d.

Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Mildos Karopčikaitės** baigiamasis bakalauro darbas tema „Veiklos sąnaudų mažinimo galimybės įmonėje A“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Karopčikaitė, M. (2015). Possibilities of reducing Operating Costs in the Company X. Bachelor's Final Degree Project in Accounting (Financial accounting and reporting). Study Program 612N0002. Supervisor lector G. Večerskienė. Kaunas: School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

SUMMARY

The relevance of the topic. The aim of each company is to maximize economic efficiency. For this reason, the company must not only try to earn income, but also to ensure that they are incurred in earning the least cost. Companies often face in carrying out the activities of the operating costs, which cannot be, or uneconomic to add to production costs, the cost of the goods or services to be procured. However, since these costs belongs to the current earned income. Thus, the operating cost analysis of changes is relevant in order to get the maximum economic benefits.

The problem of thesis - increase of the operating costs in the company, so it is important to analyze the possibilities for the reduction of these costs.

The subject of thesis – operating costs in the company “X” by 2012 – 2015.

The aim of thesis is based on company's financial results, propose theoretical and practical possibilities for the reduction of operating costs.

The main task of thesis:

1. To perform financial analysis of company;
2. To review theoretical literature and to perform an analysis of the company's operating costs;
3. To give offers for the reduction of the company's operating costs, to make calculation of operating costs reduction and evaluate performance for the operating results.

The volume of bachelor thesis is 58 pages of text, 54 pictures and 12 tables.

Keywords: operating costs, reduction, sales costs, general and administrative costs.

TURINYS

IVADAS	8
1. ĮMONĖS VEIKLOS REZULTATŲ IR FINANSINĖS PADĖTIES VERTINIMAS.....	9
1.1. Įmonės charakteristika.....	9
1.2. Veiklos analizė	9
1.2.1. Horizontali finansinių ataskaitų analizė	9
1.2.2. Vertikali finansinių ataskaitų analizė	15
1.2.3. Santykinų rodiklių analizė.....	19
1.2.3.1. Pelningumo rodikliai	19
1.2.3.2. Likvidumo rodikliai.....	21
1.2.3.3. Skolų valdymo rodikliai	21
1.2.3.4. Turto valdymo rodikliai.....	22
1.3. Problemos formulavimas.....	25
2. Veiklos sąnaudų analizė.....	27
2.1. Veiklos sąnaudų samprata ir klasifikavimas	27
2.2. Veiklos sąnaudų pripažinimas.....	31
2.3. Veiklos sąnaudų registravimas.....	32
2.4. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų analizė.....	36
2.4.1. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų struktūros analizė	36
2.4.2. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų analizė	38
2.4.3. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų analizės išvados	44
3. Veiklos sąnaudų mažinimo pasiūlymai ir projektiniai skaičiavimai	45
3.1. Veiklos sąnaudų mažinimo pasiūlymai.....	45
3.2. Veiklos sąnaudų mažinimo projektiniai skaičiavimai.....	48
3.3. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų mažinimo ir projektinių skaičiavimų išvados.....	54
IŠVADOS	56
LITERATŪRA	57
PRIEDAI.....	59

PAVEIKSLAI

1 pav. Turto, akcininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dinamika 2012 - 2014 m.	9
2 pav. Ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamika 2012-2014 m.	10
3 pav. Ilgalaikio turto dinamika 2012-2014 m.	10
4 pav. Trumpalaikio turto dinamika 2012 – 2014 m.	11
5 pav. Akcinio kapitalo dinamika 2012 – 2014 m.	11
6 pav. Trumpalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m.	12
7 pav. Pardavimo pajamų dinamika 2012 – 2014 m.	12
8 pav. Veiklos sąnaudų įtaka tipinės veiklos pelnui	13
9 pav. Veiklos sąnaudų lygio pardavimo pajamoms dinamika 2012-2014 m.	13
10 pav. Finansinės veiklos straipsnių struktūra 2012 – 2014 m.	14
11 pav. Grynojo pelno struktūra 2012 – 2014 m.	14
12 pav. Turto struktūra 2012 – 2014 m.	15
13 pav. Ilgalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m.	15
14 pav. Trumpalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m.	16
15 pav. Akcininkų nuosavybės ir įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014 m.	16
16 pav. Trumpalaikių įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014 m.	17
17 pav. Pardavimo pajamų struktūra 2012 – 2014 m.	17
18 pav. Pardavimo savikainos, veiklos sąnaudų ir bendrojo pelno kitimas	18
19 pav. Pelnų (nuostolių) prieš apmokestinimą struktūra 2012 - 2014 m.	18
20 pav. Bendrasis pelningumas 2012 – 2014 m.	19
21 pav. Veiklos pelningumas 2012 - 2014 m.	19
22 pav. Grynasis pelningumas 2012 – 2014 m.	20
23 pav. Akcinio kapitalo pelningumas 2012 – 2014 m.	20
24 pav. Turto pelningumas 2012 – 2014 m.	20
25 pav. Bendrojo likvidumo koeficientas 2012 – 2014 m.	21
26 pav. Kritinio likvidumo koeficientas 2012 – 2014 m.	21
27 pav. Skolos koeficientas 2012 – 2014 m.	22
28 pav. Skolos ir nuosavybės santykis 2012 – 2014 m.	22
29 pav. Ilgalaikio turto apyvartumas 2012 – 2014 m.	23
30 pav. Turto apyvartumas 2012 – 2014 m.	23
31 pav. Atsargų apyvartumo koeficientas 2012 – 2014 m.	23
32 pav. Atsargų apyvartumas dienomis 2012 – 2014 m.	24
33 pav. Pirkėjų skolų apmokėjimo laikas 2012 – 2014 m.	24
34 pav. Vidutinis kreditorinis įsiskolinimo periodas 2012 – 2014 m.	25

35 pav. Nuosavo kapitalo apyvartumas 2012 – 2014 m.	25
36 pav. Sąnaudų klasifikavimas	27
37 pav. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų kaita 2012 – 2014 m. ir prognozė 2015 – 2018 m.	38
38 pav. Pardavimo sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.	40
39 pav. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.	40
40 pav. Veiklos mokesčių sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.	41
41 pav. Turto vertės sumažėjimo sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.	42
42 pav. Pardavimo sąnaudų struktūra 2012 -2014 m.	43
43 pav. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.	43
44 pav. Veiklos mokesčių sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.	44
45 pav. Veiklos sąnaudos ir jų mažinimo pasiūlymai	45
46 pav. Nuomos sąnaudos 2012 – 2015 m.	49
47 pav. Ryšių sąnaudos 2012 – 2015 m.	49
48 pav. Kuro sąnaudos 2012 – 2015 m.	50
49 pav. Veiklos sąnaudos 2012 – 2015 m.	50
50 pav. Veiklos pelningumas 2012 – 2015 m.	53
51 pav. Grynasis pelningumas 2012 – 2015 m.	53
52 pav. Turto pelningumas 2012 – 2015 m.	53
53 pav. Akcinio kapitalo pelningumas 2012 – 2015 m.	54
54 pav. Veiklos sąnaudų lygio rodiklis 2012 – 2015 m.	54

LENTELĖS

1 lentelė. Įmonės „X“ veiklos sąnaudos	37
2 lentelė. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų dinamikos lentelė	38
3 lentelė. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.	42
4 lentelė. Nuomos paslaugų teikėjų alternatyvos	46
5 lentelė. Nuomos sąnaudos pakeitus paslaugų teikėją	46
6 lentelė. Mobilaus ryšio operatorių kainos	46
7 lentelė. Ryšių paslaugų sąnaudos pakeitus mobilaus ryšio operatorių	47
8 lentelė. Siūlomų alternatyvių kuro tiekėjų kainos Lt/l	47
9 lentelė. Kuro sąnaudų pokyčiai pakeitus tiekėją	47
10 lentelė. Prognozuojamos įmonės „X“ veiklos sąnaudos	48
11 lentelė. Pelno (nuostolių) ataskaitos prognozė	51
12 lentelė. Prognozuojamos pelno (nuostolių) ataskaitos struktūra	52

IVADAS

Temos aktualumas. Kiekviena įmonė siekia, kad ekonominis efektyvumas įmonėje būtų kuo didesnis. Dėl šios priežasties įmonė turi ne tik stengtis uždirbti pajamas, bet ir stengtis, kad jas uždirbant būtų patiriama kuo mažiau sąnaudų. Įmonės dažnai vykdydamos veiklą patiria veiklos sąnaudas, kurių negalima arba ekonomiškai netikslinga įtraukti į gaminamos produkcijos savikainą, perkamų prekių ar paslaugų suteikimo savikainą. Tačiau nuo šių sąnaudų priklauso ataskaitinio laikotarpio uždirbtas pelnas. Taigi, veiklos sąnaudų kaitos analizė yra aktuali siekiant gauti didžiausią ekonominę naudą.

Darbo problema – išaugusios įmonės veiklos sąnaudos, todėl svarbu išanalizuoti šių sąnaudų mažinimo galimybes.

Darbo objektas – įmonės „X“ veiklos sąnaudos 2012 – 2015 m.

Darbo tikslas – remiantis įmonės veiklos rezultatais, pateikti teorines ir praktines veiklos sąnaudų mažinimo galimybes.

Darbo uždaviniai:

1. Atlikti įmonės finansinę analizę;
2. Apžvelgti teorinę literatūrą ir atlikti įmonės veiklos sąnaudų analizę;
3. Pateikti pasiūlymus įmonės veiklos sąnaudų mažinimui ir atlikti veiklos sąnaudų mažinimo projektinius skaičiavimus bei įvertinti įtaką įmonės veiklos rezultatams.

Tyrimo metodai. Tiriant bakalauro darbo objektą ir siekiant darbo tikslo, naudotasi įvairiais mokslo metodais: Lietuvos ir užsienio mokslinės literatūros analizė, mokslinių straipsnių, informacijos internete, praktinių pavyzdžių analizė ir apibendrinimas. Darbe naudojami loginiai analizės būdai: grupavimas, lyginimas. Duomenų analizei naudojama horizontali, vertikali finansinių ataskaitų analizė ir santykinų rodiklių analizė. Duomenys apdoroti Microsoft Excel programa. Gauti rezultatai pateikti lentelėse ir paveiksluose.

1. ĮMONĖS VEIKLOS REZULTATŲ IR FINANSINĖS PADĖTIES VERTINIMAS

1.1. Įmonės charakteristika

Įmonė „X“ savo veiklą pradėjo 1994 m. kaip individuali prekybinė įmonė. 2009 m. savininko sprendimu įmonė pertvarkyta į UAB „X“. Įmonės įstatinis kapitalas – 10000 Lt, sudarytas iš 100 paprastųjų vardinių akcijų, kurių kiekvienos nominali vertė 100 Lt. Visos akcijos priklauso vienam akcininkui – fiziniam asmeniui.

Pagrindinė UAB „X“ vykdoma veikla – džiovintų vaisių, riešutų, maistinių sėklų, prieskonių pakavimas ir mišinių gaminimas. Įmonė turi įsteigusi keturias prekybos vietas Kauno mieste bei tiekia savo produkciją į keletą prekybos centrų, įsikūrusių Kauno ir Vilniaus regionuose.

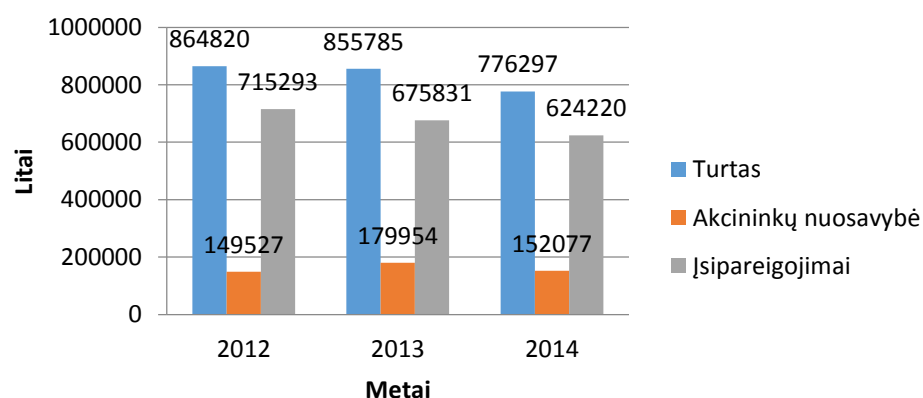
1.2. Veiklos analizė

Įmonės „X“ veiklos analizė atlikta remiantis 1 ir 4 priede pateiktais 2012 – 2014 m. finansinių ataskaitų duomenimis.

1.2.1. Horizontali finansinių ataskaitų analizė

Horizontali balanso ataskaitos analizė pateikta 2 priede.

Pirmame paveiksle pavaizduota kaip kito nagrinėjamos „X“ įmonės turtas, akcininkų nuosavybė ir įsipareigojimai 2012 - 2014 metų laikotarpiu. Akcininkų nuosavybė nagrinėjamu laikotarpiu turėjo tiek didėjimo, tiek mažėjimo tendencijas. 2013 m. akcininkų nuosavybė padidėjo 20,35 proc., tačiau 2014 m. sumažėjo 15,49 proc. Viso nagrinėjamu laikotarpiu akcininkų nuosavybė padidėjo 1,71proc.

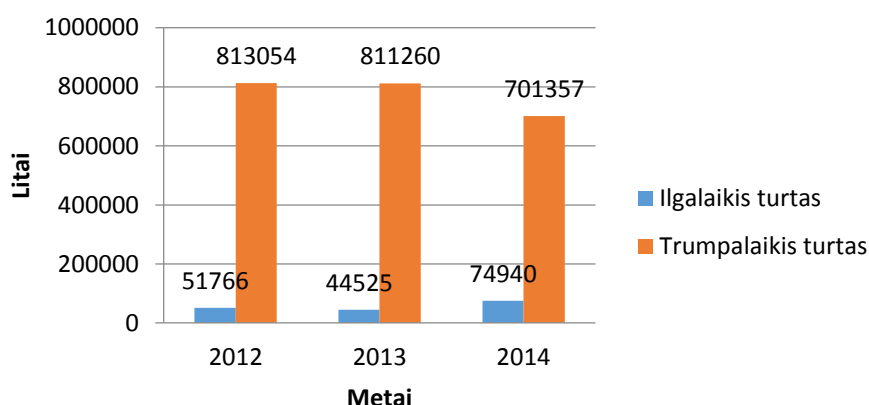

1 pav. Turto, akcininkų nuosavybės ir įsipareigojimų dinamika 2012 - 2014 m.

Pirmame paveiksle taip pat matoma, kad 2012 - 2014 m. įmonės „X“ įsipareigojimai viršijo nuosavą kapitalą, todėl galima teigti, kad didžioji įmonės veiklos yra finansuojama skolintomis lėšomis. Tiesa, įsipareigojimai kiekvienais metais mažėja – 2013 m. sumažėjo 5,52 proc., 2014 m. sumažėjo 7,64 proc., visu nagrinėjamu laikotarpiu įsipareigojimai sumažėjo 12,73 proc. Tai reiškia, jog įmonė skolinosi vis mažiau lėšų, taip mažindama turto dydį. Taigi, taip pat matoma įmonės „X“ turto mažėjimo

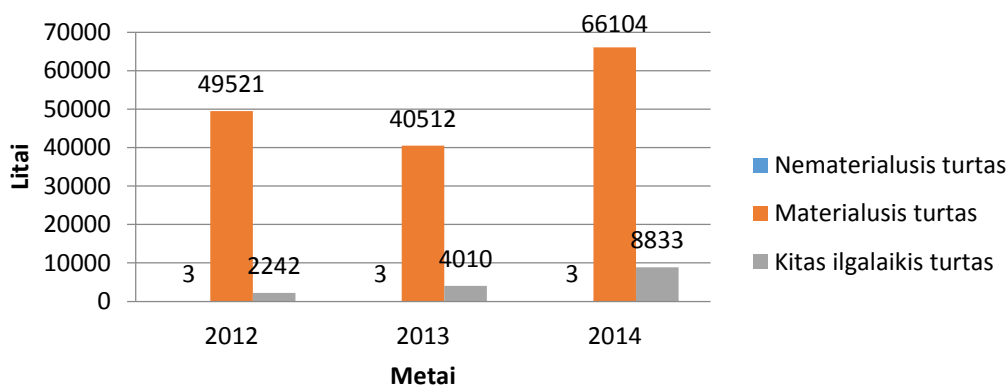
tendencija. 2013 m. turtas sumažėjo 1,04 proc., 2014 m. – 9,29 proc., o visu nagrinėjamu laikotarpiu 10,24 proc.

Siekiant plačiau aptarti analizuojamos įmonės turto pokyčius, sudarytas 2 paveikslas, kuriame pateikta ilgalaikio ir trumpalaikio įmonės turto grafikas dinamika 2012 – 2014 m. Matoma, kad 2012 - 2014 m. įmonėje „X“ trumpalaikis turtas stipriai viršijo ilgalaikį turtą. 2013 m. ilgalaikis turtas sumažėjo 13,99 proc., o 2014 m. išaugo netgi 68,31 proc., viso nagrinėjamo laikotarpiu ilgalaikis turtas išlaikė augimo tendenciją ir išaugo 44,77 proc. Tuo tarpu trumpalaikis turtas 2012 – 2014 m. laikotarpiu visą laiką po truputį mažėjo: 2013 m. – 0,22 proc., 2014 m. – 13,55 proc. Per visą laikotarpį trumpalaikis turtas sumažėjo 13,74 proc.

2 pav. Ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamika 2012-2014 m.

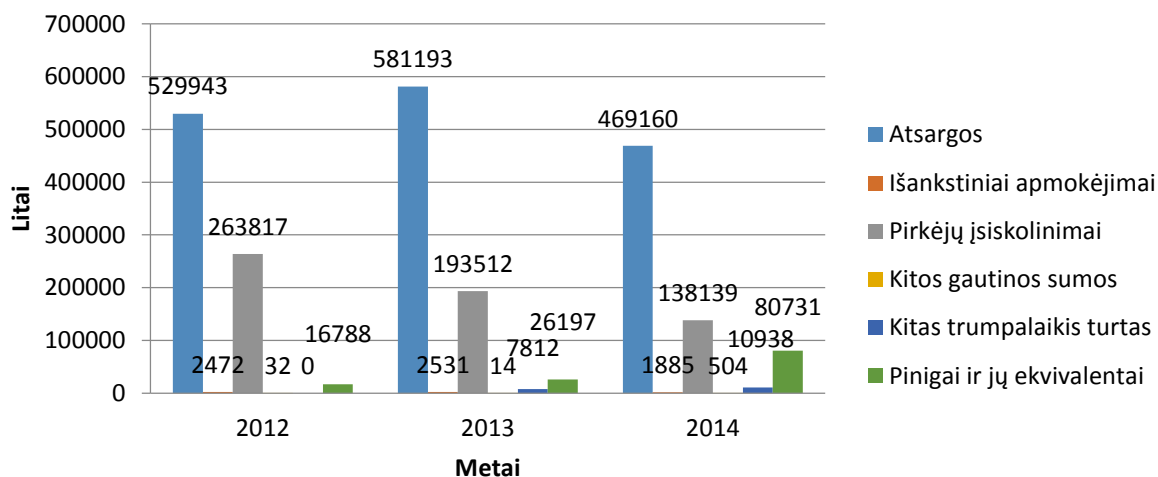
3 paveiksle pateikta ilgalaikio turto dinamika 2012 – 2014 m. Kaip matoma iš paveikslo nematerialusis turtas, kuri sudaro įmonės „X“ veikloje naudojama programinė įranga, nagrinėjamu 2012 - 2014 m. laikotarpiu nekito.

3 pav. Ilgalaikio turto dinamika 2012-2014 m.

Tuo tarpu materialusis turtas turėjo svyravo: 2013 m. sumažėjo 18,19 proc., o 2014 m. padidėjo netgi 63,17 proc., viso nagrinėjamo laikotarpio metu padidėjo 33,49 proc. Kitas ilgalaikis turtas, kurį sudaro atidėtojo pelno mokesčio turtas nagrinėjamu laikotarpiu vis didėjo: 2013 m. 78,86 proc., 2014 m. – 120,27 proc., o per visą laikotarpį – 293,98 proc.

4 paveiksle pateikta trumpalaikio turto dinamika 2012 – 2014 m. Grafike matoma, kad 2012 – 2014 m. laikotarpiu svyravo atsargos: 2013 m. didėjo 9,67 proc., 2014 m. mažėjo 19,28 proc. ir viso laikotarpio tendencija mažėjanti 11,47 proc. Svyravimo tendencija taip pat turi išankstiniai apmokėjimai (2013 m. didėja 2,39 proc., o 2014 m. sumažėja 25,52 proc.) bei kitos gautinos sumos (2013 m. sumažėja 56,25 proc., 2014 m. padidėja 3500 proc.).

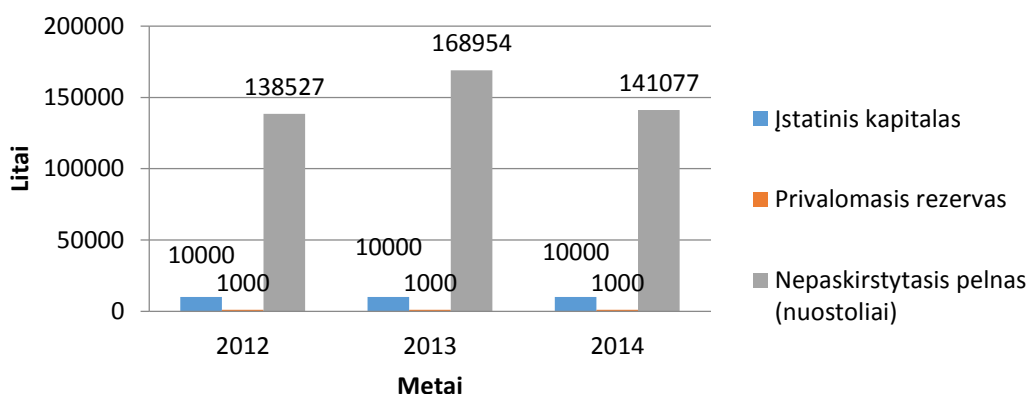

4 pav. Trumpalaikio turto dinamika 2012 – 2014 m.

Tuo tarpu pinigų ir kito trumpalaikio turto straipsniuose matoma didėjimo tendencija. Pinigai per visą nagrinėjamą laikotarpį padidėjo 380,89 proc., o kitas trumpalaikis turtas – 40,02 proc.

Pirkėjų įsiskolinimai 2013 – 2014 m. laikotarpyje sumažėjo: 2013 m. 26,65 proc., o 2014 m. 28,61 proc., o per visą laikotarpį 47,64 proc.

Tęsiant „X“ įmonės horizontalią balanso analizę, 5 paveiksle pavaizduota akcinio kapitalo dinamika 2012 – 2014 m.

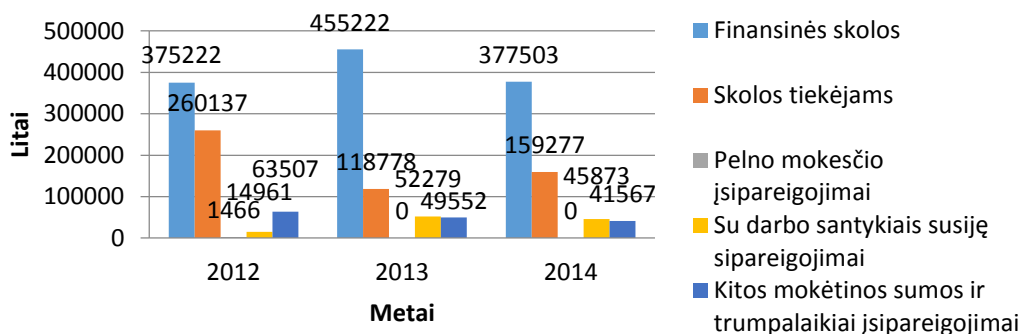

5 pav. Akcinio kapitalo dinamika 2012 – 2014 m.

Penktame paveiksle matoma, kad įstatinis kapitalas 2012 – 2014 m. išliko pastovus – 10 000 Lt. Privalomasis rezervas taip pat liko pastovus – 1 000 Lt.

Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) nagrinėjamu laikotarpiu pakito – padidėjo 1,84 proc. Tiesa, kitimas nebuvo tolygus: 2013 m. nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) padidėjo 21,96 proc., o 2014 m. sumažėjo 16,50 proc.

Ilgalaikių įsipareigojimų nagrinėjama „X“ įmonė neturi, todėl, toliau nagrinėjami tik trumpalaikiai įmonės įsipareigojimai.

6 pav. Trumpalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m.

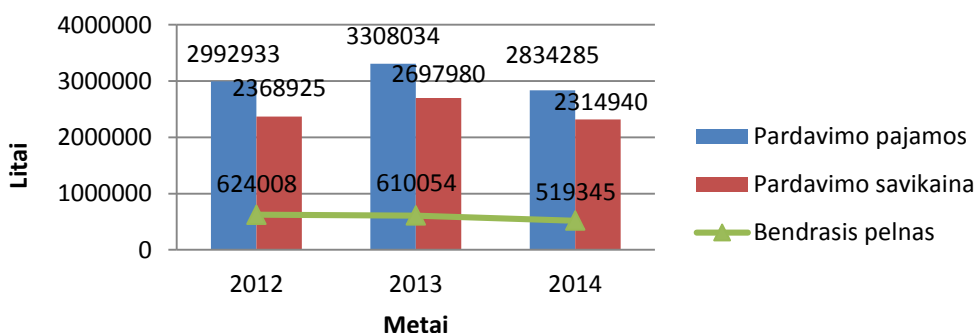
6 paveiksle pateikta trumpalaikių įsipareigojimų dinamika 2012 – 2014 m. Matoma, kad didžiąją dalį šių įsipareigojimų sudaro finansinės skolos, kurios 2013 m. padidėjo 21,32 proc., tačiau 2014 m. sumažėjo 17,07 proc. Taip pat nemažą trumpalaikių įsipareigojimų dalį sudaro skolos tiekėjams, kurios 2012 – 2014 m. laikotarpiu sumažėjo 38,77 proc. (2013 m. sumažėjo 54,34 proc., o 2014 m. padidėjo 34,10 proc.).

Pelno mokesčio įsipareigojimai buvo sukaupti tik 2012 m.

Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai svyravo: 2013 m. padidėjo netgi 249,44 proc., tačiau 2014 m. šiek tiek sumažėjo – 12,25 proc. Kitų mokėtinų sumų ir trumpalaikių įsipareigojimų straipsnis nagrinėjamu laikotarpiu mažėjo: 2013 m. sumažėjo 21,97 proc., 2014 m. – 16,11 proc.

Horizontali pelno (nuostolių) ataskaitos analizė pateikta 5 priede.

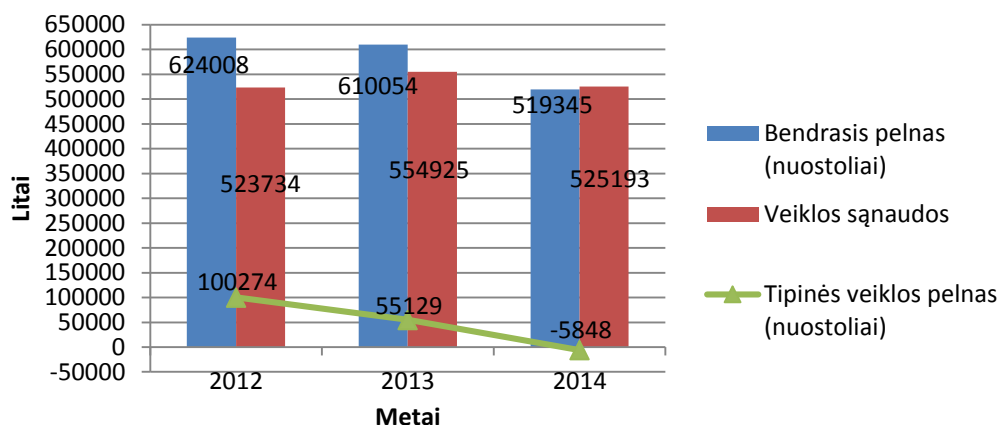
7 paveiksle pateikiama pardavimo pajamų, parduotų prekių savikainos bei bendrojo pelno kaitos dinamika 2012 – 2014 m. Pardavimo pajamos nagrinėjamu laikotarpiu svyravo: 2013 m. padidėjo 10,53 proc., tačiau 2014 m. matomas 14,32 proc. sumažėjimas, o visu nagrinėjamu laikotarpiu sumažėjo 5,3 proc.

7 pav. Pardavimo pajamų dinamika 2012 – 2014 m.

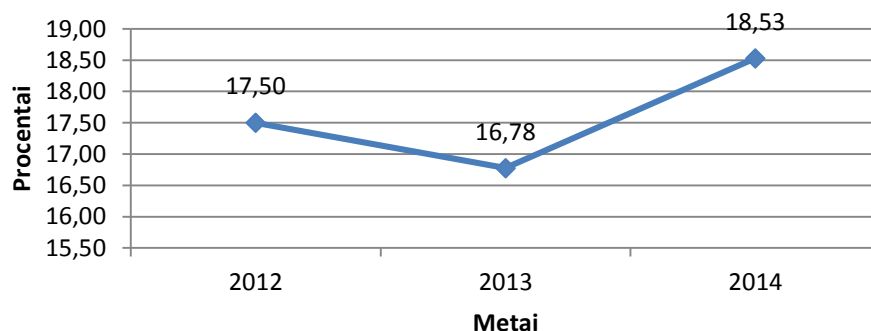
Parduotų prekių savikaina taip panašiai svyravo: 2013 m. padidėjo 13,89 proc., o 2014 m. sumažėjo 14,20 proc., per visą laikotarpį sumažėjo 2,28 proc.

Bendrasis pelnas visą nagrinėjamą 2012 – 2014 m. laikotarpį mažėjo: 2013 m. – 2,24 proc., 2014 m. – 14,87 proc., atitinkamai per visą laikotarpį sumažėjo 16,77 proc.

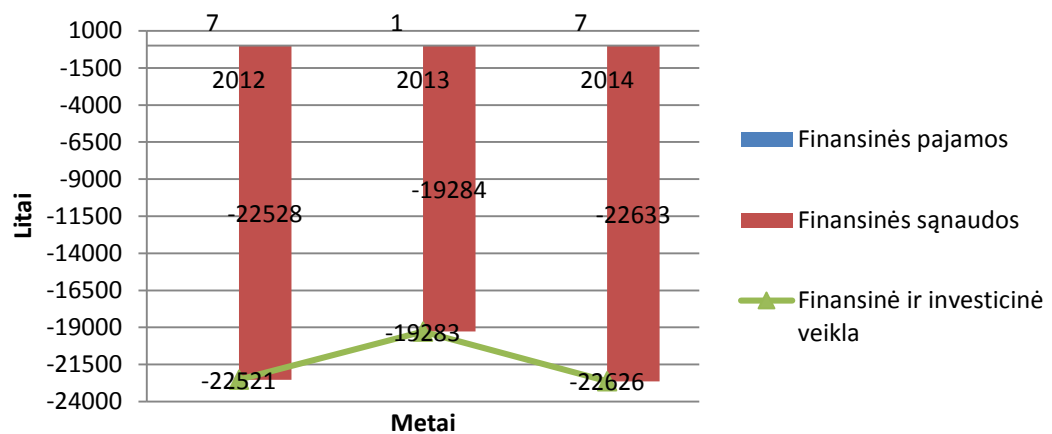
8 pav. Veiklos sąnaudų įtaka tipinės veiklos pelnui

8 paveiksle pateikta veiklos sąnaudų įtaka tipiniam veiklos pelnui 2012 – 2014 m. Veiklos sąnaudos nagrinėjamu 2012 – 2014 m. laikotarpiu svyravo: 2013 m. padidėjo 5,96 proc., 2014 m. mažėjo 5,36 proc. Viso nagrinėjamo laikotarpio matomas nežymus – 0,28 proc. veiklos sąnaudų padidėjimas. Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai) turi mažėjimo tendenciją. 2012 m. ir 2013 m. nagrinėjama įmonė „X“ uždirbo pelną, tiesa uždirbtas pelnas 2013 m. ženkliai sumažėjo 45,02 proc. 2014 m. šis straipsnis toliau mažėjo – sumažėjo 110,61 proc. ir įmonė patyrė tipinės veiklos nuostolius.

9 pav. Veiklos sąnaudų lygio pardavimo pajamoms dinamika

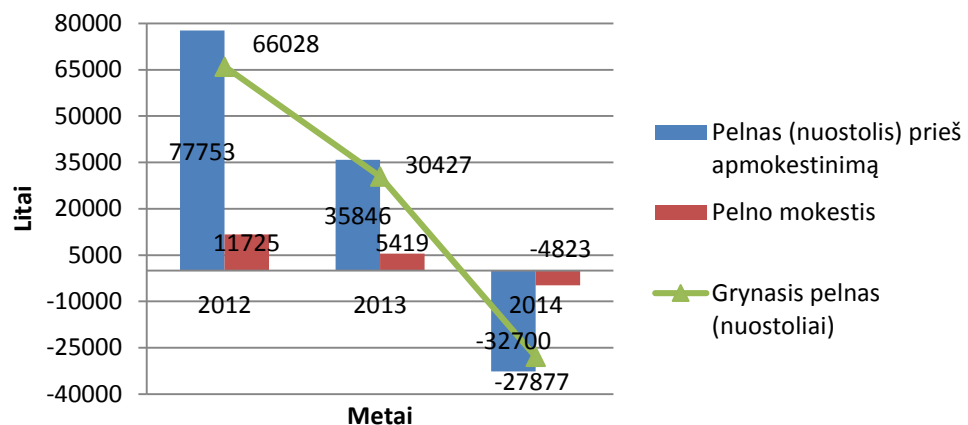
9 paveiksle pavaizduota veiklos sąnaudų lygio pardavimo pajamoms dinamika 2012 – 2014 m. Rodiklis apskaičiuotas remiantis įmonės „X“ veiklos sąnaudomis ir pardavimo pajamomis. 2012 m. 17,50 proc. veiklos sąnaudų tenka vienam pardavimo pajamų litui. 2013 m. šis rodiklis sumažėja iki 16,78 proc., o 2014 m. išauga iki 18,53 proc. Analizuojamas rodiklis neturi būti didesnis negu 16 proc. Analizuojamos įmonės atveju matoma, kad visu tiriamu laikotarpiu rodiklis didesnis nei 16 proc., todėl galima teigti, kad įmonėje veiklos sąnaudos galėtų būti valdomos efektyviau.

10 pav. Finansinės veiklos straipsnių struktūra 2012 – 2014 m.

10 paveiksle pavaizduota finansinės veiklos straipsnių struktūra 2012 – 2014 m.. Matoma, kad įmonės „X“ finansinės pajamos nagrinėjamu laikotarpiu nesikeitė, tačiau jos nebuvo pastovios. 2013 m. finansinės pajamos sumažėjo 85,71 proc., o 2014 m. išaugo netgi 600 proc. Tuo tarpu finansinės sąnaudos svyravo mažiau; 2013 m. sumažėjo 14,4 proc., o 2014 m. padidėjo 17,37 proc. Viso nagrinėjamo laikotarpio finansinės sąnaudos pasikeitė tik 0,47 proc.

Kadangi didžiąją dalį finansinės veiklos straipsnių sudaro finansinės sąnaudos finansinės ir investicinės veiklos rezultatas kinta labai panašiai kaip ir finansinės sąnaudos: 2013 m. sumažėja 14,38 proc., 2014 m. padidėja 17,34 proc., o per visą laikotarpį didėja 0,47 proc.

11 pav. Grynojo pelno struktūra 2012 – 2014 m.

11 paveiksle pateikta grynojo pelno struktūra 2012 – 2014 m. Matoma, kad nagrinėjamu laikotarpiu grynojo pelno struktūra vis mažėjo. Pelnas prieš apmokestinimą 2013 m. sumažėjo 53,90 proc., o 2014 m. sumažėjo netgi 191,22 proc. ir įmonė patyrė nuostolį.

Pelno mokestis turėjo panašias mažėjimo tendencijas: 2013 m. – 53,78 proc., 2014 m. – 189 proc.

Panašiai kito ir grynasis įmonės „X“ pelnas – 2013 m. sumažėjo 53,92 proc., 2014 m. sumažėjo 191,62 proc. ir įmonė patyrė grynąjį nuostolį. 2012 – 2014 m. laikotarpiu įmonės grynasis pelnas (nuostolis) sumažėjo 142,22 proc.

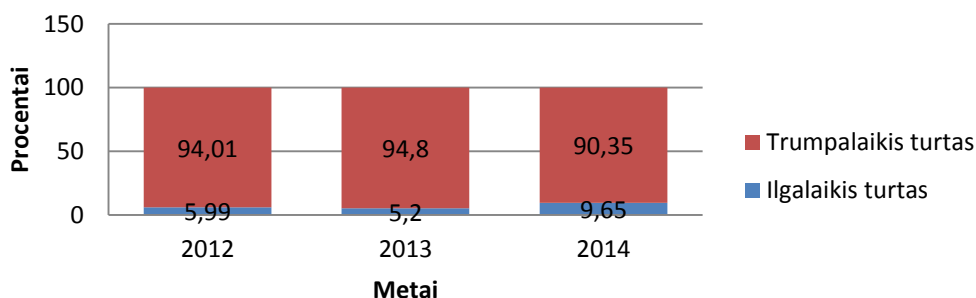
Atlikus horizontalią balanso analizę išryškėjo įmonės „X“ veiklos problemos. Įmonės įsipareigojimai viršija nuosavą kapitalą, todėl didžioji įmonės veiklos dalis yra finansuojama skolintomis lėšomis. Nors įmonės trumpalaikiai įsipareigojimai kiekvienais metais mažėja, tačiau jos finansinės skolos svyruoja. Taip pat svyruojančios skolos tiekėjams yra viena iš įmonės problemų.

Apibendrinant horizontalią pelno (nuostolių) ataskaitos analizę galima teigti, kad didžiausią įtaką įmonės „X“ gaunamam pelnui (nuostoliui) daro pardavimo pajamų bei savikainos svyravimai.

1.2.2. Vertikali finansinių ataskaitų analizė

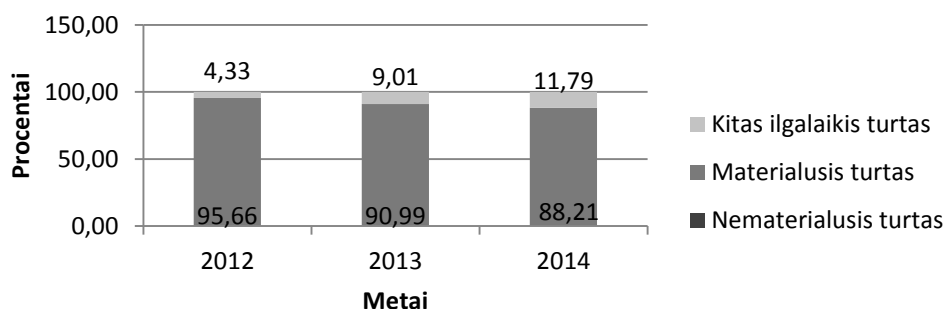
Šioje dalyje atliekama vertikali įmonės „X“ finansinių ataskaitų analizė, remiantis 2012 – 2014 m. duomenimis. Vertikali balanso ataskaitos analizė atlikta pateikta 3 priede.

12 paveiksle vaizduojama turto struktūra 2012 – 2014 m. Remiantis 12 paveikslo duomenimis matoma, kad nagrinėjamu laikotarpiu trumpalaikio turto dalis visame turte buvo žymiai didesnė nei ilgalaikio turto ir vidutiniškai siekė 93,05 proc. Atitinkamai ilgalaikis turtas visame turte vidutiniškai sudarė 6,95 proc. Tiesa, pastebimas 2014 m. ilgalaikio turto padidėjimas 4,42 proc.

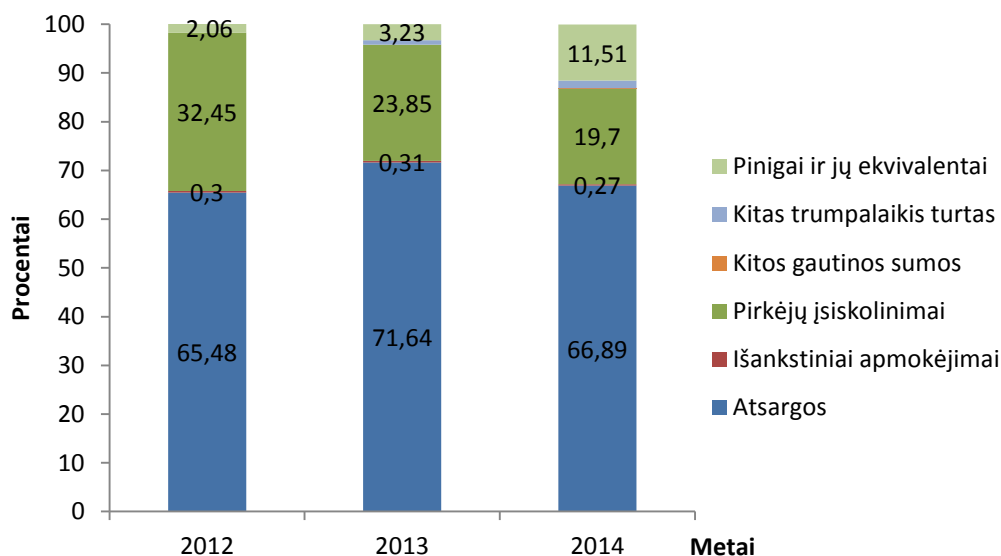
12 pav. Turto struktūra 2012 – 2014 m.

13 paveiksle pateikta ilgalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m. Detaliau nagrinėjant ilgalaikio turto struktūrą, matoma, kad didžiąją dalį ilgalaikio turto sudaro materialusis turtas (transporto priemonės bei kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai). Tiesa, matoma materialaus turto mažėjimo tendencija ir per visą nagrinėjamą laikotarpį materialus turtas sumažėja 7,45 proc. Atitinkamai padidėja kitas ilgalaikis turtas, kurį sudaro atidėtojo pelno mokesčio turtas. Tuo tarpu nematerialusis turtas „X“ įmonėje visame ilgalaikiame turte sudaro tik 0,01 proc.

13 pav. Ilgalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m.

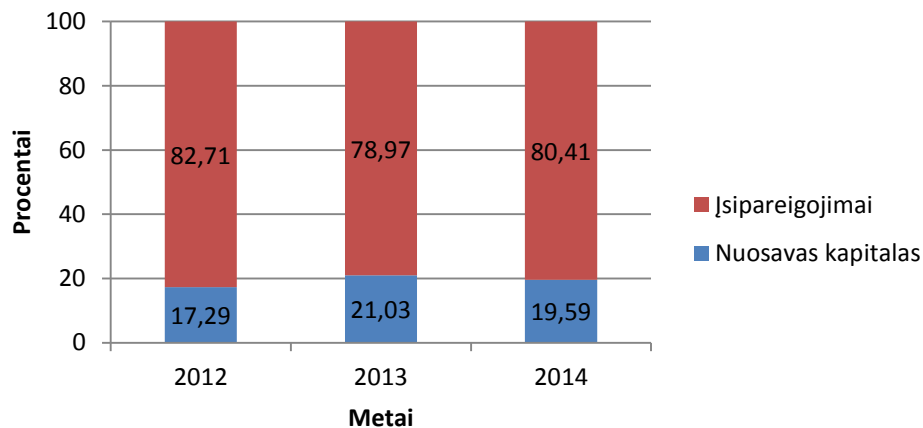
Žemiau esančiame 14 paveiksle pateikta trumpalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m. Didžiąją dalį trumpalaikio turto sudaro atsargos (vidutiniškai – 68,00 proc.), tuomet pirkėjų įsiskolinimai (vidutiniškai – 25,33 proc.). Tiesa, pastebima, kad pirkėjų įsiskolinimai kiekvienais metais mažėja: 2013 m. - 8,6 proc., 2012 m. – 4,15 proc. Trečioje vietoje pagal trumpalaikio kiekio struktūrą – pinigai ir jų ekvivalentai (vidutiniškai – 5,6 proc.). Šis straipsnis turi didėjimo tendenciją: 2013 m. padidėja 1,17 proc., 2014 m. padidėja 8,28 proc. Likę trumpalaikio turto struktūros straipsniai (išankstiniai apmokėjimai, kitos gautinos sumos ir kitas trumpalaikis turtas) nesiekia 1 proc. kiekvienais nagrinėjamais metais.

14 pav. Trumpalaikio turto struktūra 2012 – 2014 m.

Toliau vertikalioje balanso analizėje prieinama prie įsipareigojimų bei akcininkų nuosavybės dalių struktūros analizės 2012 – 2014 m.

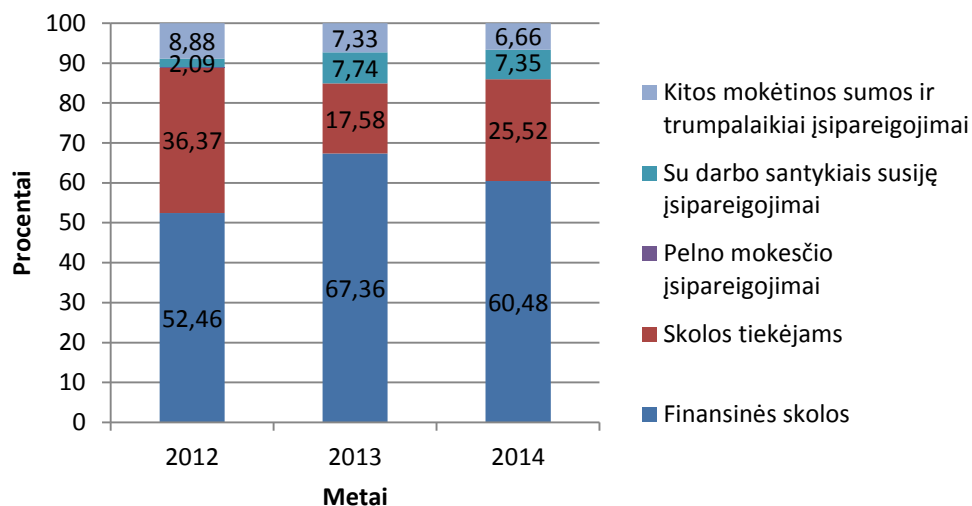
15 paveiksle pateikta akcininkų nuosavybės ir įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014 m. Didžiąją dalį sudaro įmonės „X“ įsipareigojimai (vidutiniškai 80,70 proc.), atitinkamai akcininkų nuosavybę vidutiniškai sudarė 19,30 proc.

15 pav. Akcininkų nuosavybės ir įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014 m.

Nagrinėjamu laikotarpiu įsipareigojimų dalis svyravo: 2013 m. sumažėjo 3,74 proc., o 2014 m. padidėjo 1,44 proc. Viso nagrinėjamu laikotarpiu įsipareigojimai sumažėjo 2,3 proc. 2012 – 2014 m. laikotarpiu didėjantis nuosavas kapitalas rodo mažėjančią finansinę riziką, kadangi įmonė „X“ mažiau skolinosi ir atitinkamai galėjo padidinti nuosavą kapitalą.

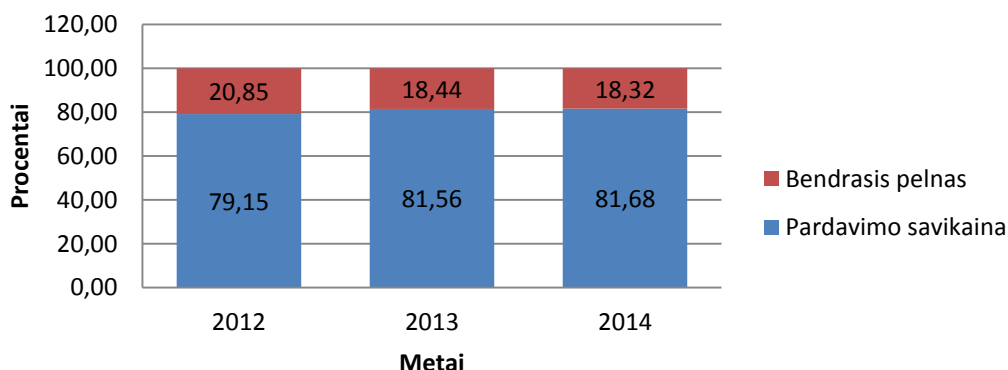
Kaip jau minėta anksčiau nagrinėjama įmonė „X“ neturi jokių ilgalaikių įsipareigojimų, todėl toliau bus nagrinėjami tik trumpalaikiai įsipareigojimai.

16 pav. Trumpalaikių įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014 m.

16 paveiksle pateikta trumpalaikių įsipareigojimų struktūra 2012 – 2014 m. Didžiąją dalį trumpalaikių įsipareigojimų sudaro finansinės skolos (vidutiniškai 60,10 proc.). Tiesa, šios skolos 2012 – 2014 m. svyruoja: 2013 m. padidėja 14,9 proc., o 2014 m. sumažėjo 6,88 proc. Antroje vietoje skolos tiekėjams (vidutiniškai 26,49 proc.), jos taip pat svyravo: 2013 m. sumažėjo 18,79 proc., o 2014 m. padidėjo 7,94 proc.

Toliau atliekama įmonės „X“ pelno (nuostolių) ataskaitos analizė, remiantis 2012 – 2014 m. duomenimis. Vertikali pelno (nuostolių) ataskaitos analizė pateikta 6 priede.

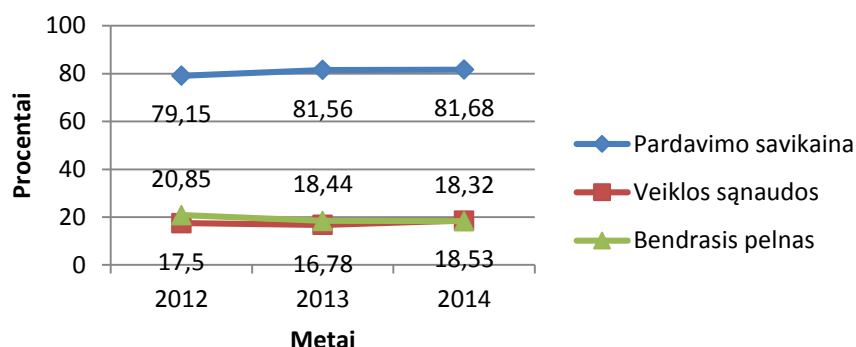

17 pav. Pardavimo pajamų struktūra 2012 – 2014 m.

17 paveiksle vaizduojama pardavimo pajamų struktūra 2012 – 2014 m. Remiantis šio paveikslo duomenimis matoma, kad pardavimo savikaina didėjo kiekvienais metais: 2013 m. padidėjo 2,41 proc., o 2014 m. padidėjo 0,12 proc. Vidutiniškai pardavimo savikaina sudarė 80,8 proc. pardavimo pajamų.

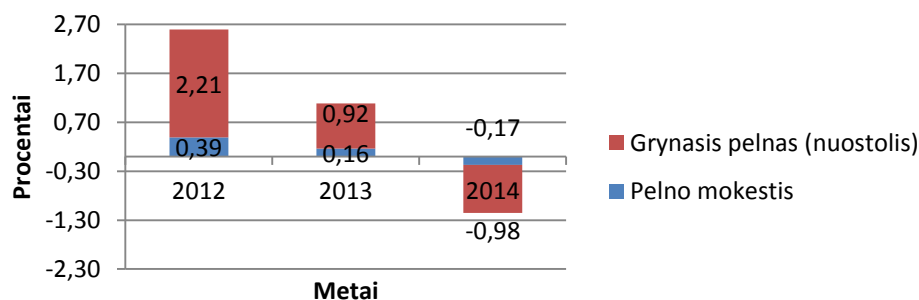
Atitinkamai bendrasis įmonės „X“ pelnas nagrinėjamu 2012 - 2014 m. laikotarpiu mažėjo ir vidutiniškai sudarė 19,2 proc.

18 paveiksle pateikta pardavimo savikainos, veiklos sąnaudų ir bendrojo pelno kitimas. Remiantis šio paveikslo duomenimis matoma, kad veiklos sąnaudos įmonėje „X“ svyravo: 2013 m. sumažėjo 0,72 proc. 2014 m. padidėjo 1,75 proc. Visu nagrinėjamu laikotarpiu įmonės veiklos sąnaudos išlaikė didėjimo tendencija – padidėjo 1,03 proc.

18 pav. Pardavimo savikainos, veiklos sąnaudų ir bendrojo pelno kitimas

19 paveiksle pateikta pelno (nuostolių) prieš apmokestinimą struktūra 2012 – 2014 m. Pateiktame grafike matoma, kad kaip ir horizontalios analizės atveju grynasis pelnas (nuostolis) bei pelno mokestis kiekvienais metais mažėja. 2013 m. grynasis įmonės „X“ gaunamas pelnas sumažėjo 1,29 proc., 2014 m. – 1,09 proc.

19 pav. Pelno (nuostolių) prieš apmokestinimą struktūra 2012 - 2014 m.

Kitų pelno (nuostolių) finansinės ataskaitos straipsnių dalių kaita panaši į 1.2.1. dalyje atliktą pelno (nuostolių) horizontalios analizės rezultatus.

Atlikus įmonės „X“ balanso vertikalią analizę išryškėjo panašios įmonės veiklos problemos, kaip ir horizontalios analizės atveju – skolintas kapitalas viršija nuosavą kapitalą, svyruojančios finansinės skolos bei skolos tiekėjams.

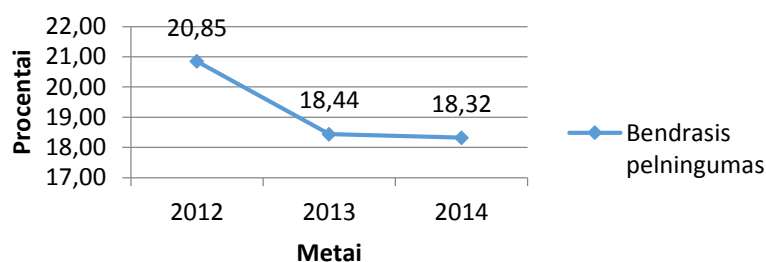
Remiantis vertikalios pelno (nuostolių) ataskaitos duomenimis grynojo pelno (nuostolio) kitimą 2012 – 2014 m. įtakoją pardavimo savikainos didėjimas nagrinėjamos ataskaitos struktūroje.

1.2.3. Santykinų rodiklių analizė

Santykinų rodiklių analizė atliekama naudojantis „X“ įmonės 2012 – 2014 metų finansinėmis ataskaitomis (1 ir 4 priedai) bei 7 priede pateiktomis santykinų rodiklių formulėmis.

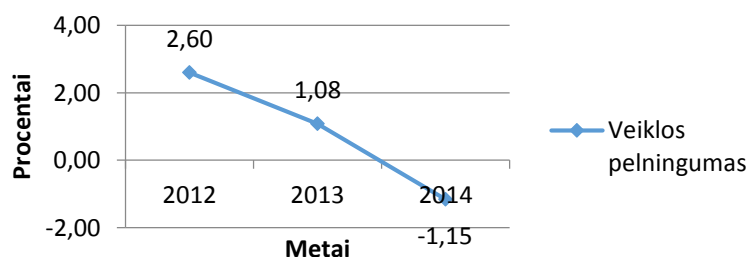
1.2.3.1. Pelningumo rodikliai

20 paveiksle pateiktas įmonės „X“ bendrasis pelningumas 2012 – 2014 m. Bendrasis pelningumas parodo įmonės sugebėjimą uždirbti pelną iš įmonės pagrindinės veiklos. Nagrinėjamos „X“ įmonės atveju šis rodiklis kiekvienais metais mažėjo. Didžiausias sumažėjimas matomas 2013 m., kuomet bendrasis pelningumas sumažėjo 2,41 proc. 2014 m. šis rodiklis sumažėjo 0,12 proc. Nepaisant mažėjančio bendrojo pelningumo rodiklio, visu nagrinėjamu 2012 – 2014 m. laikotarpiu rodiklis vertinamas gerai.

20 pav. Bendrasis pelningumas 2012 – 2014 m.

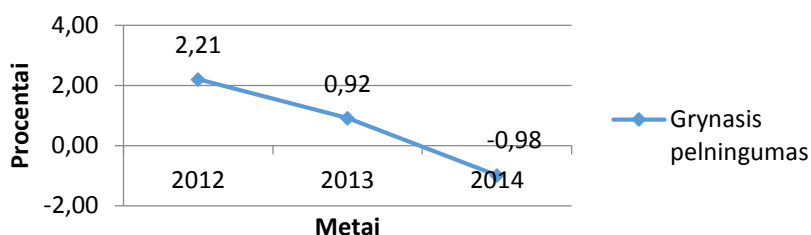
21 paveiksle vaizduojamas veiklos pelningumas 2012 – 2014 m. Veiklos pelningumas leidžia įvertinti visos įmonės veiklos, įskaitant veiklos sąnaudas, efektyvumą. Kaip matoma iš 21 paveikslo įmonės „X“ vykdomos veiklos efektyvumas mažėja nagrinėjamais 2012 – 2014 m. Per visą laikotarpį veiklos pelningumas sumažėja 3,75 proc., todėl tai vertinama neigiamai.

21 pav. Veiklos pelningumas 2012 – 2014 m.

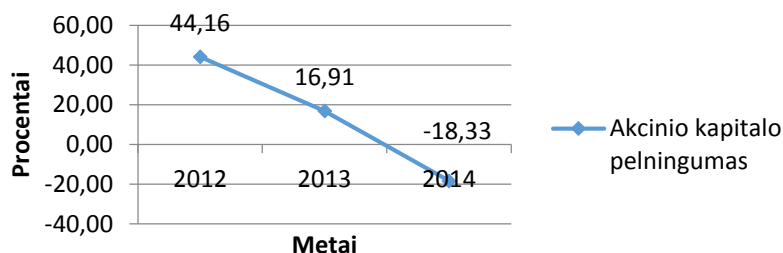
22 paveiksle vaizduojamas grynas pelningumas 2012 – 2014 m. Grynas pelningumas parodo, koks yra įmonės veiklos efektyvumas įmonės savininkų akimis. Šis rodiklis taip pat mažėja 2012 – 2014

m. 2012 – 2013 m. grynasis pelningumas yra žemesnis nei 5 proc. ir tokiu atveju rodiklis vertinamas nepatenkinamai. 2014 m. rodiklis dar sumažėja ir tampa neigiamas, tuomet vertinamas kaip blogas.

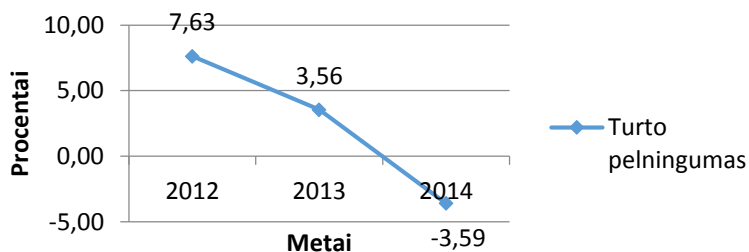
22 pav. Grynasis pelningumas 2012 – 2014 m.

23 paveiksle pateikta akcinio kapitalo pelningumas 2012 – 2014 m. Akcinio kapitalo pelningumas rodo, kiek pelno tenka kiekviena akcinio kapitalo piniginiam vienetui. 23 pav. grafikas rodo, kad 2012 – 2014 m. kiekvienam akcinio kapitalo piniginiam vienetui tenka vis mažiau pelno. 2012 m. šio rodiklio reikšmė buvo 44,16 proc. ir buvo vertinama kaip labai gera. 2013 m. sumažėjo iki 16,91 proc. ir vertinama kaip patenkinama. Galiausiai 2014 m. sumažėjo net iki -18,33 proc. kuomet reikšmė vertinama blogai.

23 pav. Akcinio kapitalo pelningumas 2012 – 2014 m.

24 paveiksle pateiktas turto pelningumas 2012 – 2014 m. Turto pelningumas parodo kiek gryojo pelno tenka vienam turto piniginiam vienetui. Kaip ir visi įmonės „X“ nagrinėti pelningumo rodikliai, taip ir šis, nagrinėjamu laikotarpiu mažėja. 2012 – 2013 m. turto pelningumo reikšmės buvo taip 8 – 3 proc. kuomet rodiklis buvo vertinamas kaip patenkinamas. Tačiau 2014 m. rodiklis nukrito 7,15 proc. ir tapo neigiamas, todėl vertinamas blogai.

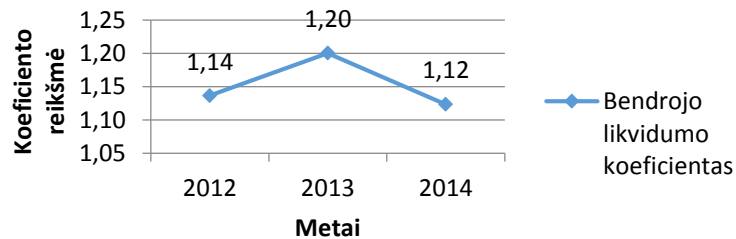

24 pav. Turto pelningumas 2012 – 2014 m.

Apibendrinant išnagrinėtus įmonės „X“ pelningumo rodiklius matoma, jog įmonės veiklos efektyvumas mažėja kiekvienais metais, o 2014 m. daugelis pelningumo rodiklių vertinami kaip blogi.

1.2.3.2. Likvidumo rodikliai

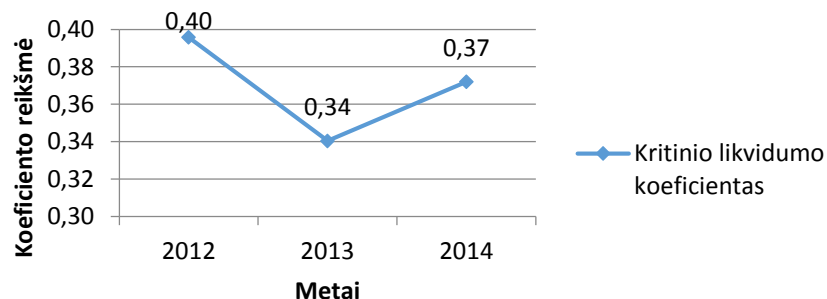
25 paveiksle pateikta bendrojo likvidumo koeficientas 2012 – 2014 m. Bendrojo likvidumo koeficientas arba einamasis padengimas padeda nustatyti, kiek trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus arba kitaip sakant parodo įmonės galimybę padengti trumpalaikius įsipareigojimus, panaudojus turimą trumpalaikį turtą.

25 pav. Bendrojo likvidumo koeficientas 2012 – 2014 m.

Matoma, kad 2012 m. įmonės „X“ trumpalaikis turtas trumpalaikius įsipareigojimus dengia 1,14 kartą – rodiklis vertinamas kaip nepatenkinamas. 2013 m. rodiklis padidėja iki 1,2 karto ir jau vertinamas kaip patenkinamas. Tačiau 2014 m. rodiklis sumažėja iki 1,12 karto ir vėl vertinamas nepatenkinamai.

26 paveiksle vaizduojamas kritinio likvidumo koeficientas 2012 – 2014 m. Kritinio likvidumo koeficientas yra santykis tarp didžiausio likvidumo turto komponentų ir trumpalaikių įsipareigojimų. Šis koeficientas parodo, kokia einamųjų įsipareigojimų dalis gali būti padengta ne tik grynais pinigais, bet ir laukiamomis įplaukomis.

26 pav. Kritinio likvidumo koeficientas 2012 – 2014 m.

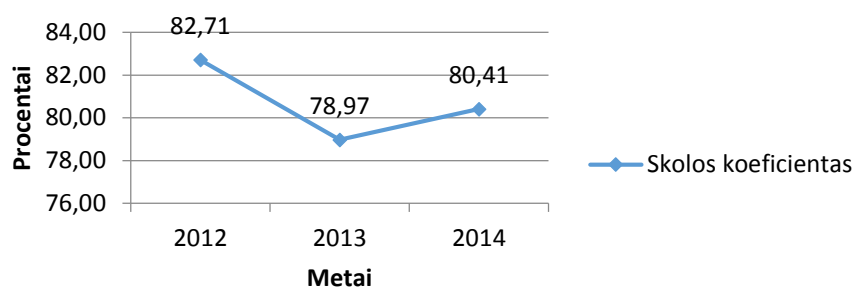
Matyti, kad kritinio likvidumo koeficiento reikšmė nagrinėjamu 2012 – 2014 m. laikotarpiu buvo mažesnė nei 0,5, todėl šis koeficientas vertinamas blogai. Įmonės trumpalaikis turtas (neįtraukus atsargų) visu nagrinėjamu laikotarpiu vidutiniškai padengė tik 37 proc. trumpalaikių įsipareigojimų.

Apibendrinant įmonės „X“ likvidumo rodiklius galima teigti, kad įmonės turtas nėra pakankamai likvidus ir jo neužtenka įvykdyti trumpalaikius įsipareigojimus.

1.2.3.3. Skolų valdymo rodikliai

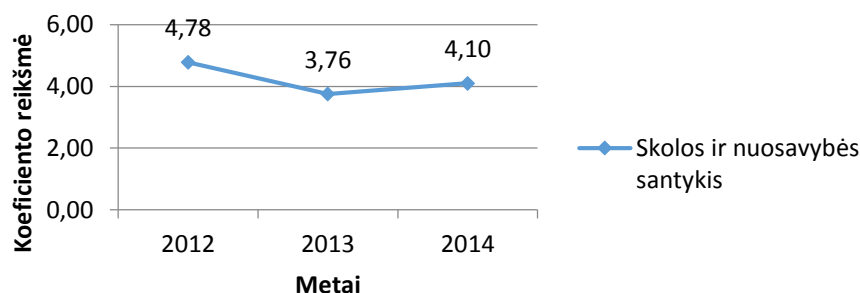
Nagrinėjamas įmonės įsiskolinimo koeficientas, kuriame skolos apima tiek ilgalaikius, tiek trumpalaikius įsipareigojimus. Kreditoriai pirmenybę teikia žemiems skolos santykiniams rodikliams,

nes bankroto atveju tai sumažina jų nuostolių riziką, o savininkai pirmenybę teikia aukštesnio lygio finansiniam svertui, nes jie siekia padidinti pelną bei išlaikyti firmos kontrolę.

27 pav. Skolos koeficientas 2012 – 2014 m.

27 paveiksle pateikta skolos koeficientas 2012 – 2014 m. Remiantis šio paveikslo duomenimis matoma, kad įmonės „X“ skolos koeficientas nėra pastovus ir nagrinėjamu laikotarpiu kinta, tačiau visą laiką viršiją optimalią ribą – 70 proc. ir taip įmonės būklė yra vertinama nepatenkinamai.

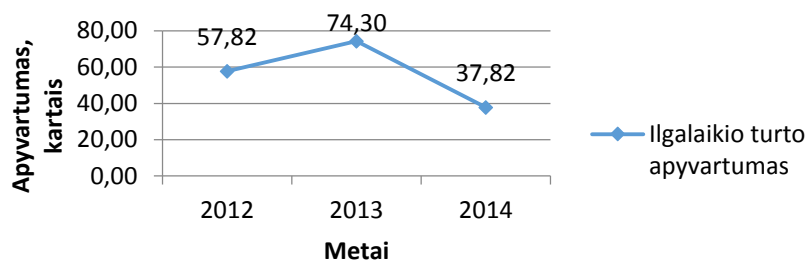
28 pav. Skolos ir nuosavybės santykis 2012 – 2014 m.

28 paveiksle pateikta skolos ir nuosavybės santykis 2012 – 2014 m. Remiantis skolos ir nuosavybės santykio koeficientais galima teigti, kad trumpalaikių įsipareigojimų, susijusių su palūkanų mokėjimais vienam įmonės turto litui teko atitinkamai 4,78 Lt (2012 m.), 3,76 Lt (2013 m.) bei 4,10 Lt (2014 m.). Šio rodiklio reikšmės yra pakankamai didelės, todėl įmonė susiduria su didesne finansine rizika, kuomet gali būti sudėtinga padengti savo palūkanų ir paskolos grąžinimo mokėjimus ir gauti pakankamai lėšų tolimesniam finansavimui.

Apibendrinant įmonės skolų valdymo rodiklius galima teigti, kad nagrinėjamos įmonės „X“ kreditorinė rizika 2012 – 2014 m. laikotarpiu yra pakankamai aukšta ir įmonė susiduria su sunkumais, vykdydama įsiskolinimus tiekėjams.

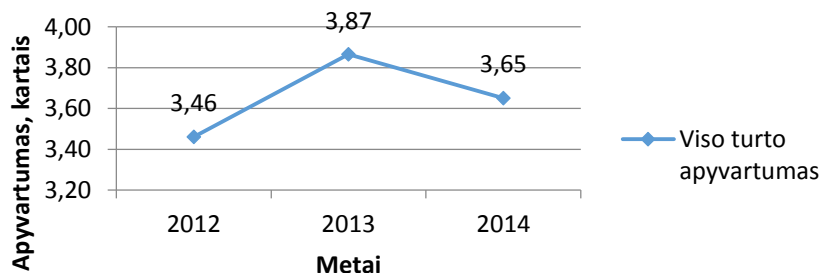
1.2.3.4. Turto valdymo rodikliai

29 paveiksle pateikta ilgalaikio turto apyvartumas 2012 – 2014 m. Ilgalaikio turto apyvartumas parodo kaip efektyviai įmonė naudoja ilgalaikį turtą uždirbti pajamoms. Šis rodiklis parodo kiek kiekvienas į ilgalaikį turtą investuotas litas uždirba pelno.

29 pav. Ilgalaikio turto apyvartumas 2012 – 2014 m.

Matoma, kad įmonės „X“ ilgalaikio turto apyvartumo rodiklis yra labai aukštas ir vertinamas labai gerai. Tiesa aiškūs šio rodiklio svyravimai nagrinėjamu laikotarpiu. 2013 m. ilgalaikio turto apyvartumas padidėjo 16,48 karto, tai rodo padidėjusį įmonės efektyvumą naudojant ilgalaikį turtą. 2012 m. šis rodiklis pastebimai sumažėjo 36,48 karto, kas duoda priešingą išvadą nei 2013 m. Visu nagrinėjamu laikotarpiu įmonės „X“ vidutinis ilgalaikio turto apyvartumas buvo 56,65 karto, tai rodo, kad kiekvienas įmonės investuotas litas į ilgalaikį turtą uždirbo 56,65 Lt.

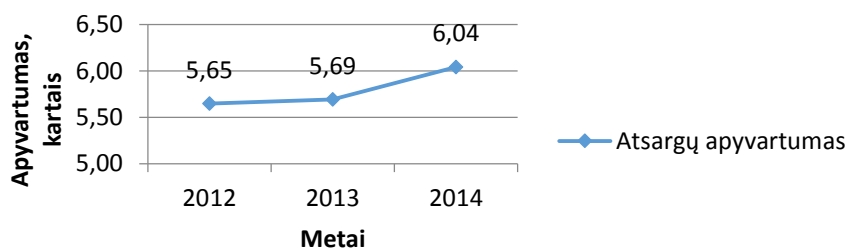

30 pav. Turto apyvartumas 2012 – 2014 m.

30 paveiksle matoma turto apyvartumas 2012 – 2014 m. Turto apyvartumo rodiklis parodo turto apyvartų skaičių per metus arba koeficientą išreiškus litais – kiek vienam turto litui tenka pardavimų. Šis rodiklis panašus į ilgalaikio materialaus turto apyvartą. Vienintelis skirtumas, kad vietoj ilgalaikio materialaus turto vardiklyje yra nurodoma viso turto vertė.

Turo apyvartumas analizuojamu laikotarpiu svyravo: 2013 m. koeficientas padidėjo 0,41, o 2014 m. sumažėjo 0,22. Visu laikotarpiu šio rodiklio reikšmė liko virš optimalios reikšmės – 3, todėl teigiama, kad įmonės turto apyvartumas geras.

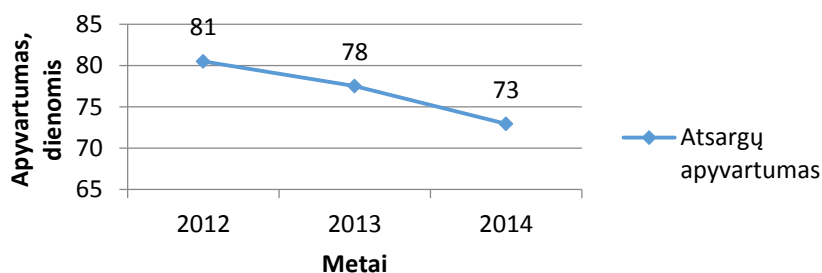
31 paveiksle pateikta atsargų apyvartumo koeficientas 2012 – 2014 m. Atsargų apyvartumo koeficientas parodo atsargų apyvartų skaičių per metus.

31 pav. Atsargų apyvartumo koeficientas 2012 – 2014 m.

Pateiktame atsargų apyvartumo grafike matoma, kad šis koeficientas yra pakankamai aukštos reikšmės ir turi didėjimo tendenciją, tai vertinama labai gerai, kadangi kuo šis koeficientas didesnis, tuo geriau. 2012 m. įmonėje „X“ per metus atsargos pasikeitė 5,65 karto, 2013 m. - 5,69 karto, o 2014 m. - 6,04 kartus.

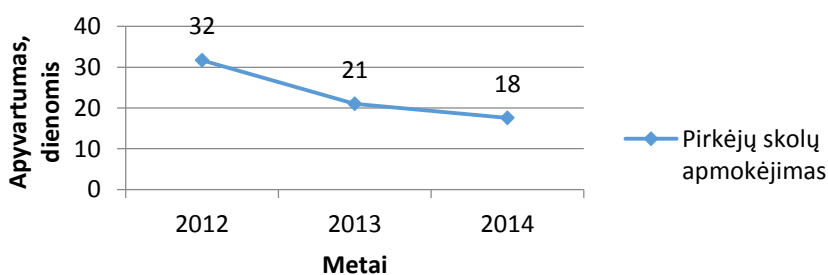
32 paveiksle matoma atsargų apyvartumas dienomis 2012 – 2014 m. Atsargų apyvartumas dienomis parodo per kiek dienų bus realizuotos turimos atsargos, esant nurodytoms pardavimo apimtims.

32 pav. Atsargų apyvartumas dienomis 2012 – 2014 m.

Nagrinėjamos „X“ įmonės atveju matoma, kad 2012 m. atsargos įmonėje pasikeitė per 81 dieną, 2013 m. – 78 dienas, 2014 m. – 73 dienas. Mažėjantis atsargų apyvartumas dienomis yra teigiamas reiškinys, kadangi didėja įmonės likvidumas ir greičiau gaunami grynai pinigai.

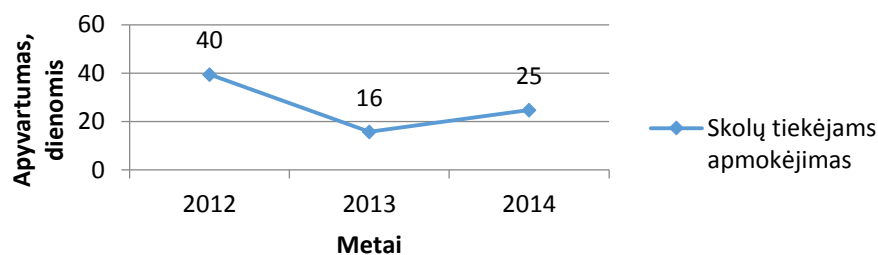
33 paveiksle pateikta pirkėjų skolų apmokėjimas 2012 – 2014 m. Pirkėjų skolų apyvartumas dienomis parodo kiek vidutiniškai laiko klientai delsia apmokėti sąskaitas. Jei pirkėjai savo skolas apmoka mažiau nei per 30 dienų šis rodiklis vertinamas kaip labai geras.

33 pav. Pirkėjų skolų apmokėjimo laikas 2012 – 2014 m.

Įmonės „X“ atveju matoma, kad pirkėjai vidutiniškai savo skolas apmoka kas 24 dienas – vertinama labai gerai. Tiesa 2012 m. pirkėjai skolas apmokėdavo kas 32 dienas – vertinama gerai. Toliau nagrinėjamas rodiklis vis mažėjo.

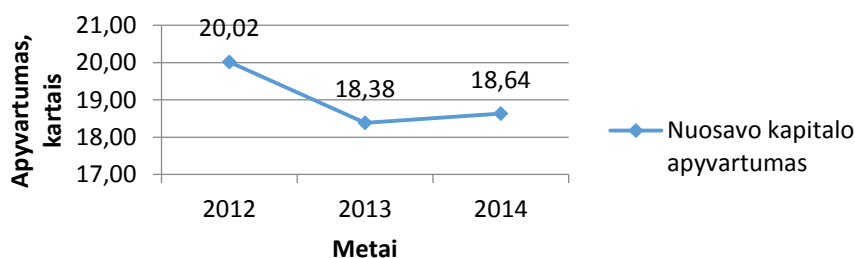
34 paveiksle vaizduojama vidutinis kreditorinis įsiskolinimo periodas 2012 – 2014 m. Vidutinis kreditorinis įsiskolinimo periodas parodo per kiek dienų įmonė apmoka savo įsiskolinimus tiekėjams.

34 pav. Vidutinis kreditorinis įsiskolinimo periodas 2012 – 2014 m.

Įmonė „X“ nagrinėjamu laikotarpiu labiausiai delsė apmokėti skolas 2012 m. – apmokėdavo vidutiniškai kas 40 dienų. Tokia reikšmė vertinama kaip gera ir su tiekėjais atsiskaitoma pakankamai greitai. 2013 m. įmonė „X“ su savo tiekėjais atsiskaitinėdavo dar greičiau – vidutiniškai kas 16 dienų, tokia rodiklio reikšmė vertinama labai gerai. 2014 m. atsiskaitymas su tiekėjais padidėjo iki 25 dienų, tačiau vis vertinamas kaip labai geras rodiklis.

35 paveiksle matoma nuosavo kapitalo apyvartumas 2012 – 2014 m. Nuosavo kapitalo apyvartumas parodo kiek kartų „apsiverčia“ nuosavas kapitalas, lyginant su pardavimais per pasirinktą laiko periodą.

35 pav. Nuosavo kapitalo apyvartumas 2012 – 2014 m.

Įmonės „X“ atveju matoma, kad nuosavas kapitalas „apsivertė“ 20,02 karto. 2013 m. rodiklis sumažėjo iki 18,38 kartų, o 2014 m. šiek tiek padidėjo – iki 1,64 karto.

Apibendrinant įmonės apyvartumo rodiklius galima teigti, kad visi apyvartumo rodikliai yra vertinami gerai arba labai gerai. Nagrinėjamos įmonės „X“ pirkėjai atsiskaito greičiau nei pati įmonė su savo tiekėjais, todėl šiai nereikia ieškoti papildomų lėšų skolų apmokėjimų.

1.3. Problemos formulavimas

Atlikus finansinių ataskaitų analizę nustatyta, kad įmonės „X“ ilgalaikis turtas analizuojamu laikotarpiu pastebimai kito: 2013 m. sumažėjo 13,99 proc., o 2014 m. išaugo netgi 68,31 proc. Didžiausią įtaką šio straipsnio kitimui darė įmonės materialusis turtas. Trumpalaikis turtas turėjo mažėjimo tendenciją ir per 2012 – 2014 m. sumažėjo 13,74 proc. Žvelgiant į bendrą viso įmonės turto kaitą matoma, kad analizuojamu laikotarpiu turtas sumažėjo 10,24 proc.

Nuosavas kapitalas įmonėje svyravo: 2013 m. padidėjo 20,35 proc., 2014 m. sumažėjo 15,49 proc. Kadangi įstatinis kapitalas nesikeitė, pokyčius įtakėjo nepaskirstytasis pelnas. Įmonės mokėtinas sumas

ir įsipareigojimus sudaro tik trumpalaikiai įsipareigojimai, kuri tiriamu laikotarpiu sumažėjo 12,73 proc. Labiausiai trumpalaikiai įsipareigojimai priklauso nuo skolų tiekėjams, kurie 2012 – 2014 m. mažėjo ir finansinių skolų, kurios per visą tiriamą laikotarpį padidėjo 0,61 proc.

Bendrai nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų straipsniai per analizuojamą laikotarpį sumažėjo 10,24 proc.

Įmonės pardavimo pajamos ir savikaina per 2012 – 2014 m. svyravo ir bendrai analizuojamu laikotarpiu sumažėjo atitinkamai 5,3 proc. ir 2,28 proc. tuo tarpu veiklos sąnaudos nors ir svyravo, tačiau per visą laikotarpį padidėjo 0,28 proc.

Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai) visu laikotarpiu ženkliai mažėjo – 105,83 proc. Vykdydama finansinę ir investicinę veiklą įmonė „X“ visą laiką patyrė daugiau sąnaudų nei uždirbo pelno. Tai įtakojo, kad įprastinės veiklos pelną (nuostolius), kurie tiriamu laikotarpiu sumažėjo 142,06 pro.

Pelnas prieš apmokestinimą ir grynasis pelnas 2012 – 2014 m. pastebimai mažėjo ir 2014 m. įmonė „X“ vykdydama savo veiklą patyrė nuostolius.

Vertikalios analizės atveju nustatyta, kad didžiąją dalį įmonės turto sudaro trumpalaikis turtas, kurio kitimas priklauso nuo turimų atsargų ir pirkėjų įsiskolinimų, kurie bendroje struktūroje sudaro 78,54 proc. analizuojamu laikotarpiu.

Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai labiausiai priklauso nuo trumpalaikių įsipareigojimų, kurie bendroje dalyje sudaro 80,41 proc. Didžioji dalis įsipareigojimų yra finansinė paskola iš įmonės akcininko – 48,63 proc. Daugiau nei per pus mažesnę dalį sudaro skolos tiekėjams – 20,52 proc.

Pardavimo savikaina vidutiniškai 2012 – 2014 m. sudaro 80,8 proc. pardavimo pajamų. Atitinkamai bendrasis pelnas – 19,2 proc. Veiklos sąnaudos sudaro 17,5 proc. pardavimo pajamų. Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai) sudaro tik 1,6 proc., o finansinė ir investicinė veikla – 0,71 proc. Įmonės įprastinės veiklos pelnas (nuostoliai) yra mažėjantys ir vidutiniškai 2012 – 2014 m. laikotarpiu sudaro 0,84 proc. pardavimo pajamų.

Įmonės gaunamas grynasis pelnas dėl smarkaus mažėjimo kiekvienais metais taip pat vidutiniškai sudaro tik 0,72 proc. pardavimo pajamų, nors 2012 m. buvo 2,21 proc.

Atlikus santykinį rodiklių analizę nustatyta, kad įmonės „X“ efektyvumas kiekvienais metais mažėja ir ypač blogi paskutiniai nagrinėti 2014 m. Taip pat galima gerinti likvidumo rodiklius. Tiesa, visi įmonės apyvartumo rodikliai vertinami kaip geri ar labai geri.

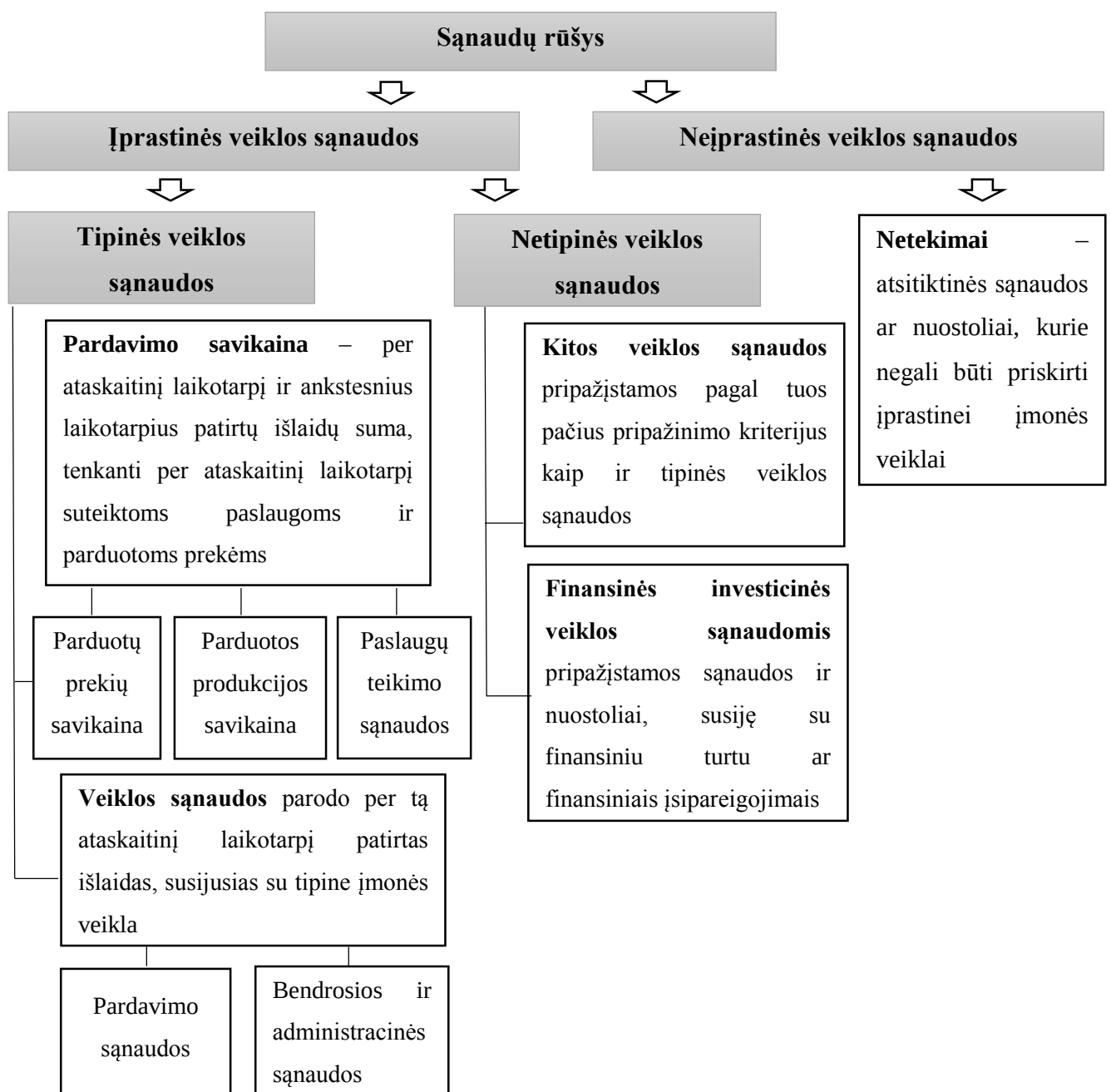
Remiantis įmonės veiklos rezultatų analize nustatyta, kad įmonė „X“ yra finansuojama skolintomis lėšomis. Didelę įtaką įmonės veiklos rezultatams daro svyruojančios skolos tiekėjams, svyruojančios įmonės pajamos ir savikaina. Taip pat nustatyta, kad įmonės pardavimo pajamos ir savikaina bendroje struktūroje mažėja, tačiau veiklos sąnaudos išlieka didėjančios. Todėl kaip svarbiausią įmonės „X“ problemą galima įvardinti būtent didėjančias veiklos sąnaudas.

2. VEIKLOS SĄNAUDŲ ANALIZĖ

2.1. Veiklos sąnaudų samprata ir klasifikavimas

Sąnaudos – ekonominės naudos sumažėjimas, pasireiškiantis turto arba jo vertės sumažėjimu ar įsipareigojimų padidėjimu per ataskaitinį laikotarpį, kai dėl to sumažėja nuosavas kapitalas, išskyrus jo mažinimą.

Apskaitoje ir pelno (nuostolių) ataskaitoje sąnaudos skirstomos į atitinkamas grupes. 36 paveiksle pavaizduota sąnaudų klasifikavimas. Sąnaudų klasifikavimas reikalingas, kad apskaitos informacijos vartotojai, analizuodami įmonės finansines ataskaitas, galėtų spėti, kurios įmonės sąnaudos yra jai būdingos ir susijusios su pagrindine įmonės veikla, o kurios – atsitiktinės ar susijusios su šalutine įmonės veikla.

36 pav. Sąnaudų klasifikavimas

Šio bakalauro darbo iškelta problema yra išaugusios įmonės veiklos sąnaudos, todėl toliau darbe atlikta tik šių sąnaudų teorinė analizė.

Remiantis 11 – uoju Verslo apskaitos standartu „Sąnaudos“, veiklos sąnaudos apibrėžiamos kaip per ataskaitinį laikotarpį patirtos išlaidos, susijusios su įprastine įmonės veikla, vykdoma neatsižvelgiant į pardavimų apimtį, išskyrus finansinę, investicinę ir kitą veiklą.

Šios sąnaudų negalima arba ekonomiškai netikslinga skirti prie konkrečių gaminių ar paslaugų, tai yra įtraukti į gaminamos produkcijos, perkamų prekių ar paslaugų suteikimo savikainą. Tačiau nuo jų priklauso ataskaitinio laikotarpio uždirbtos pajamos, ir dėl to yra išskiriamos į atskirą grupę bei pavaizduojamos atitinkamose sąskaitose, registruose ir atskaitomybėje.

Veiklos sąnaudos skirstomos į pardavimo bei bendrąsias ir administracines sąnaudas.

Pardavimo sąnaudos – išlaidos, susijusios su ataskaitinio laikotarpio prekių, produkcijos, paslaugų pardavimu, kurios negali būti priskirtos konkrečioms pardavimo pajamoms. Detalus pardavimo sąnaudų skirstymas pateiktas žemiau.

610 Pardavimo sąnaudos:

6100 Komisinių tretiesiems asmenims sąnaudos;

6101 Pardavimo paslaugų sąnaudos;

6102 Skelbimų ir reklamos sąnaudos;

6103 Darbuotojų darbo užmokesčio ir su juo susijusios sąnaudos:

61030 Darbo užmokesčio sąnaudos;

61031 Socialinio draudimo sąnaudos;

61032 Įmokų į Garantinį fondą sąnaudos.

6104 Kitos pardavimo sąnaudos;

6105 Gautos nuolaidos (-).

Komisinių tretiesiems asmenims sąnaudos susidaro kai pardavėjas perduoda prekes komisionieriui, o šis jas perduoda trečiosioms šalims. Komisionierius bet kuriuo metu gali grąžinti prekes atgal be jokių išlygų, todėl komisionieriui perduotos prekės nelaikomos perduotomis, nes su jomis susijusi rizika neperduodama.

Pardavimo sąnaudos – ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudų dalis, susijusi su prekių pardavimu

Reklamos sąnaudoms priskiriamos tokios sąnaudos, kurios patiriamos dėl esamų ar potencialių pirkėjų, per žiniasklaidą ar kitomis priemonėmis garsinant įmonę, jos vardą ar produktus, tokiu būdu siekiant įmonei naudoti. Reklamai skirtas turtas paprastai naudojamas ne įmonės veikloje, o išdalijamas ar kitais būdais išplatintas ir panašiai.

Darbo užmokesčio sąvoka apibrėžiama Lietuvos Respublikos darbo kodekse, jame teigiama, kad darbo užmokestis yra atlygis už darbą, darbuotojo atliekamą pagal darbo sutartį. Su darbo užmokesčiu yra susiję ir šie mokesčiai ir įmokos:

- ✓ Gyventojų pajamų mokestis (15 proc.);
- ✓ Valstybinio socialinio draudimo įmokos (30,98 proc.);
- ✓ Privalomojo sveikatos draudimo įmokos (9 proc.);
- ✓ Įmokos į Garantinį fondą (0,2 proc.).

Darbuotojų darbo užmokesčio sąnaudos pripažįstamos pardavimo sąnaudų 6103 sąskaitoje jei tai yra tiesiogiai įmonės produkcijos ar paslaugų pardavimo procese dalyvaujančių darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos. Tuo tarpu bendrųjų ir administracinių sąnaudų 6114 sąskaitoje registruojamas administracijos darbuotojams priskaičiuotas darbo užmokestis.

Bendrosios ir administracinės sąnaudos – ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudų dalis, susijusi su tipine įmonės veikla, sudarančia sąlygas ataskaitinio laikotarpio pajamoms uždirbti. Paprastai bendrųjų ir administracinių sąnaudų dydis nėra susijęs su pardavimų apimtimis, nes jos susijusios su įmonės valdymu, nenutrūkstamos veiklos palaikymu, bendrųjų reikmių tenkinimu. Šių sąnaudų pavyzdžiai gali būti įmonės veiklos pradžios išlaidos, išlaidos patirtos kuriant naujus prekių ženklus ar sudarant pirkėjų sąrašus, darbuotojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo išlaidos, tyrimo darbų išlaidos ir kitos panašios išlaidos. Detalus bendrųjų ir administracinių sąnaudų skirstymas pateiktas žemiau.

611 Bendrosios ir administracinės sąnaudos:

6110 Nuomos sąnaudos;

6111 Remonto ir eksploatacijos sąnaudos;

6112 Išmokų tretiesiems asmenims sąnaudos;

6113 Draudimo sąnaudos;

6114 Darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos:

61140 Darbo užmokesčio sąnaudos;

61141 Socialinio draudimo sąnaudos;

61142 Įmokų į Garantinį fondą sąnaudos.

6115 Ilgalaikio materialiojo turto vertės nusidėvėjimo sąnaudos;

6116 Nematerialiojo turto vertės amortizacijos sąnaudos;

6117 Abejotinų ir beviltiškų skolų sąnaudos:

61170 Abejotinų skolų sąnaudos

61171 Beviltiškų skolų sąnaudos;

6118 Kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos;

6119 Gautos nuolaidos (-).

Nuomos sąnaudos - administracinių ir bendro naudojimo patalpų, transporto priemonių, įrangos nuomos išlaidos.

Remonto ir eksploatacijos sąnaudos priskiriamos veiklos sąnaudoms jei įmonės turimo turto rekonstravimo ar remonto darbai nepagerina naudingųjų turto savybių ar nepailgina naudingo tarnavimo

laiko, o tik išlaiko tikėtiną turto teikiamą būsimąją ekonominę naudą. Tokių remonto darbų pavyzdžiai gali būti: smulkus pastatų remontas, įrengimų, transporto priemonių nepagrindinių dalių keitimas naujomis ir pan.

Ilgalaikio materialaus turto nusidėvėjimo suma turi būti pripažinta sąnaudomis kiekvieną ataskaitinį laikotarpį. Bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms priskiriama su produkcijos gamyba nesusijusio ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sąnaudos.

Nematerialiojo turto amortizacijos suma pripažįstama sąnaudomis kiekvieną ataskaitinį laikotarpį. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų dalyje registruojama su produkcijos gamyba nesusijusio nematerialiojo turto amortizaciją.

Kitoms bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms priskiriamos šios išlaidos: kanceliarinės išlaidos, pašto ir kurjerių paslaugų išlaidos, vertimų išlaidos, banko paslaugų išlaidos ir kitos biuro administravimui reikalingos išlaidos.

Apskaitos ir audito tarnybos patvirtintame sąskaitų plane prie veiklos sąnaudų išskiriamos ir veiklos mokesčių sąnaudos. Remiantis Lietuvos Respublikos Mokesčių administravimo įstatymu veiklos mokesčių sąnaudoms priskiriami visi įmonių veiklos mokesčiai išskyrus pelno mokestį. Detalus šių sąnaudų skirstymas pateiktas žemiau.

612 Veiklos mokesčių sąnaudos:

6121 Kelių mokesčio sąnaudos;

6122 Nekilnojamojo turto mokesčio sąnaudos;

6123 Neatskaitomo pridėtinės vertės mokesčio sąnaudos;

6124 Aplinkos teršimo mokesčio sąnaudos;

6125 Kitų mokesčių sąnaudos.

Taip pat atskirai išskiriama ir turto vertės sumažėjimo, atidėjinių, baudų ir delspinigių bei kitos veiklos sąnaudos.

613 Turto vertės sumažėjimo sąnaudos:

6131 Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos;

6132 Nematerialiojo turto vertės sumažėjimo sąnaudos;

6133 Ilgalaikio materialiojo turto vertės sumažėjimo sąnaudos;

6134 Kito turto vertės sumažėjimo sąnaudos.

614 Atidėjinių sąnaudos.

615 Baudų ir delspinigių sąnaudos.

619 Kitos veiklos sąnaudos.

Atidėjinių sąnaudos – tai įsipareigojimų sąnaudos, kurių galutinės padengimo sumos arba įvykdymo laiko negalima tiksliai nustatyti, tačiau galima patikimai įvertinti. Atidėjiniai gali būti sudaromi galimiems įsipareigojimams dėl teismo bylų, dėl kitiems asmenims suteiktų garantijų, dėl

pasirašytų ir tebevykdomų nuostolingų sutarčių, tikėtinoms baudoms, garantiniam aptarnavimui, numatytam pardavimo sutartyje, aplinkai sutvarkyti nutraukus įmonės veiklą, jei to reikalauja teisės aktai, įmonės restruktūrizavimui.

Baudų ir delpinigių sąnaudos gali susikaupti už netinkamą sutarčių vykdymą ar produkcijos broką.

Praktiškai yra neįmanoma nustatyti vieno sąskaitų plano visoms įmonėms, todėl patvirtintas pavyzdinis sąskaitų planas yra tarsi modelis, kuriuo remdamiesi apskaitos specialistams atspindi ūkinius faktus apskaitoje.

2.2. Veiklos sąnaudų pripažinimas

Veiklos sąnaudų pripažinimui taikomos bendrosios sąnaudų pripažinimo finansinėje atskaitomybėje taisyklės. Remiantis šiuo metu galiojančiu 11 – uoju Verslo apskaitos standartu „Sąnaudos“ apskaitoje pripažįstamos kaupimo ir palyginimo principais tą ataskaitinį laikotarpį, kai uždirbamos su jomis susijusios pajamos, neatsižvelgiant į laiką, kada buvo išleisti pinigai.

Sąnaudomis pripažįstama tik ta išlaidų dalis, kuri:

- ✓ arba patirta uždirbant ataskaitinio laikotarpio pajamas;
- ✓ arba negali būti siejama su ateinančių ataskaitinių laikotarpių pajamų uždirbimu.

Pripažįstant sąnaudas kaupimo principu numatoma, kad ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai apskaitoje registruojami, kai jie įvyksta, neatsižvelgiant, kada buvo gauti ar sumokėti pinigai. Pagal kaupimo principą sąnaudos apskaitoje pripažįstamos ir registruojamos, kai jos patiriamos, neatsižvelgiant į laiką, kada buvo išleisti pinigai.

Palyginimo principas numato, kad kaupimo principu apskaičiuotos per ataskaitinį laikotarpį uždirbtos pajamos būtų palygintos su šias pajamas uždirbant patirtomis sąnaudomis.

Sąnaudomis pripažįstama tik ta ataskaitinio ir ankstesnių ataskaitinių laikotarpių išlaidų dalis, kuri tenka per ataskaitinį laikotarpį uždirbtoms pajamoms. Išlaidos, kurios nesusijusios su per ataskaitinį laikotarpį uždirbtomis pajamomis, tačiau ateityje teks įmonei ekonominę naudą, apskaitoje registruojamos kaip turtas, kuris taps sąnaudomis tada, kai uždirbs pajamas.

Jeigu tam tikro turto naudojimas leis uždirbti kelių ateinančių ataskaitinių laikotarpių pajamas ir dėl to pajamų ir sąnaudų ryšys gali būti nustatytas tik apytiksliai, sąnaudos apskaitoje pripažįstamos taikant netiesioginius pripažinimo būdus, pavyzdžiui, ilgalaikio turto nusidėvėjimą ir amortizaciją.

Jei per ataskaitinį laikotarpį įmonės padarytų išlaidų negalima susieti su konkrečių pajamų uždirbimu ir nėra numatoma, kad per kitus ataskaitinius laikotarpius iš jų bus galima gauti pajamų, tada šios išlaidos turi būti pripažįstamos to ataskaitinio laikotarpio sąnaudomis.

Tokių išlaidų dėl didelio apskaitos darbo imlumo ir optimalumo principo apskaitoje ekonomiškai netikslinga sieti su ataskaitinio ar ateinančių laikotarpių pajamomis, tačiau šios išlaidos sudaro pagrindą pajamoms uždirbti. Kadangi neįmanoma tiksliai išmatuoti, kiek šios išlaidos uždirbs pajamų ir

netikslinga įtraukti į gaminamos produkcijos ar perkamų prekių savikainą, šios sąnaudos yra pripažįstamos iškart.

Sąnaudos turi būti patikimai įvertintos tikrąja verte. Paprastai atsiskaitoma grynaisiais pinigais arba jų ekvivalentais, todėl sąnaudų dydis įvertinamas sumokėta arba mokėtina pinigų ar jų ekvivalentų suma, neįskaitant į ją atgautino pridėtinės vertės mokesčio. Tačiau neatgautinas pridėtinės vertės mokestis - įmonėje, kuri nėra PVM mokėtoja – sąnaudomis pripažįstamas arba įskaitomas į įsigyto turto savikainą.

Jei prekės perkamos skolon, kai numatytas ilgas atsiskaitymo laikotarpis be palūkanų, sąnaudų tikroji vertė apskaičiuojama diskontuojant atsiskaitymo sumą rinkos palūkanų norma. Tokiu atveju skirtumas pripažįstamas finansinės veiklos sąnaudomis.

Mainų atveju, sąnaudos nustatomos atsižvelgiant į gaunamų paslaugų ir turto grynąją vertę. Jei įmonė maino nepanašios vertės ir kilmės turtą ar paslaugas, sąnaudos nustatomos atsižvelgiant į gaunamo turto ir paslaugų tikrąją vertę.

Vidinėje įmonės apskaitoje, sąnaudos yra apskaičiuojamos siekiant vykdyti kontrolės ir reguliavimo veiksmus bei jų pagrindu nustatyti produkcijos ir paslaugų pardavimo kainas. Finansinėje apskaitoje, vadovaujantis kaupimo ir palyginimo principais pirmiausia yra skaičiuojamos pajamos, o paskui sąnaudos toms pajamoms uždirbti. Sąnaudų apskaitoje būtinai parodomi svarbiausi išlaidų straipsniai, kuriuos lyginant nustatomas finansinis įmonės rezultatas.

2.3. Veiklos sąnaudų registravimas

Registruojant veiklos sąnaudas apskaitoje debetuojama sąskaita 610 „Pardavimo sąnaudos“ arba 611 „Bendrosios ir administracinės sąnaudos“ (arba šių sąskaitų detalesnės sąskaitos), o kredituojama atitinkamas turto ar įsipareigojimų sąskaita.

Plačiau panagrinėsiu veiklos sąnaudų straipsnių registravimą apskaitoje.

Įmonei nuomojantis patalpas iš tiekėjų mokamas nuomos mokestis pagal nustatytą sumą nuomos sutartyje. Bendrosioms ir administracinėms sąnaudoms priskiriamos su produkcijos gamyba nesusijusios nuomos sąnaudos. Nuomininko įmonės apskaitoje daromi tokie įrašai:

- D 6110 Nuomos sąnaudos;
- K 4486 Kitos mokėtinos sumos;
- K 271 Sąskaitos bankuose;
- K 272 Kasa.

Amortizacija yra nematerialiojo turto nudėvimosios vertės paskirstymas per visą numatytą naudingo tarnavimo laiką. Priskaičiuotos amortizacijos sumos kiekvieną ataskaitinį laikotarpį priskiriamos prie veiklos sąnaudų arba gaminamos produkcijos savikainos. Registruojant apskaitoje su produkcijos gamyba nesusijusio nematerialiojo turto amortizaciją, daromi tokie įrašai:

- D 6116 Nematerialiojo turto vertės amortizacijos sąnaudos;

K 11X8 Nematerialiojo turto vertės amortizacija (-).

Registruojant nematerialiojo turto eksploatavimo išlaidas, apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6111 Remonto ir eksploatacijos sąnaudos;

K 443 Skolos tiekėjams;

K 4486 Kitos mokėtinos sumos;

K 271 Sąskaitos bankuose;

K 272 Kasa;

K 2021 Išankstiniai apmokėjimai tiekėjams.

Kai nematerialusis turtas dar nenaudojamas įmonės veikloje arba nustatytas ilgesnis nei dvidešimties metų jo naudingo tarnavimo laikotarpis, kiekvienų finansinių metų pabaigoje įmonė turi peržiūrėti ir įvertinti nematerialiojo turto vertę. Jei turto vertė sumažėja, pripažįstamas nematerialiojo turto vertės sumažėjimas. Registruojant vertės sumažėjimą, nematerialiojo turto balansinės ir tikrosios vertės apskaitoje skirtumu parodyti daromi tokie įrašai:

D 6132 Nematerialiojo turto vertės sumažėjimo sąnaudos;

K 11X9 Nematerialiojo turto vertės sumažėjimas (-).

Į veiklos sąnaudas įtraukiamas bendrosios paskirties įmonės ilgalaikio turto nusidėvėjimas – administracinės paskirties pastatų, baldų, kompiuterių technikos, lengvųjų automobilių, pagamintos produkcijos sandėlių ir kitos išlaidos. Šių išlaidų apskaitymas parodomas šiose sąskaitose:

D 6115 Ilgalaikio materialaus turto nusidėvėjimo sąnaudos;

K 12X7 Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos nusidėvėjimas (-).

Atliekant smulkius remonto, kurie nepagerina turto naudingųjų savybių ir nepakeičia naudingo tarnavimo laiko, išlaidos pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudomis ir apskaitoje daromi tokie įrašai:

D 6111 Remonto ir eksploatacijos sąnaudos;

K 2011 Žaliavos ir komplektavimo gaminiai;

K 271 Sąskaitos banke;

K 272 Kasa;

K 443 Skolos tiekėjams;

K 4486 Kitos mokėtinos sumos.

Ilgalaikis materialusis turtas atlikęs savo funkcijas, tampa nebereikalingas, todėl gali būti nurašomas. Jei nurašomas nevysiškai nudėvėtas ilgalaikis materialusis turtas, tai apskaitoje registruojama:

D 12X7 Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos nusidėvėjimas (-);

D 2016 Nematerialusis turtas, skirtas parduoti;

D 6118 Kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos;

K 12X0 Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina.

Jei įmonės ilgalaikis materialusis turtas buvo prarastas dėl stichinių nelaimių, vagysčių ar pan., apskaitoje registruojama:

D 12X7 Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikainos nusidėvėjimas (-);

D 6118 Kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos;

K 12X0 Ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina.

Kaip ir visos sąnaudos, atlygis darbuotojams už atliktą darbą turi būti pripažintas tą ataskaitinį laikotarpį kai darbuotojas atliko darbą, nepaisant to, kada priskaičiuota suma bus išmokama.

Apskaitoje registruojant apskaičiuotą darbo užmokestį darbuotojams daromi įrašai:

D 61030 Darbuotojų darbo užmokestis arba

D 61140 Darbuotojų darbo užmokestis;

K 4461 Mokėtinas darbo užmokestis.

Priskaičiavus darbdavio mokamų 30,98 proc. valstybinio socialinio draudimo įmokų nuo darbuotojų darbo užmokesčiu, apskaitoje registruojama:

D 61030 Darbuotojų darbo užmokestis arba

D 61140 Darbuotojų darbo užmokestis;

K 4463 Mokėtinų socialinio draudimo įmokos.

Priskaičiavus 0,02 proc. įmokas į Garantinį fondą, apskaitoje registruojama:

D 61032 Įmokos į Garantinį fondą arba

D 61142 Įmokos į Garantinį fondą;

K 4464 Mokėtinų Garantinio fondo įmokos.

Įmonė turi pripažinti visas sąnaudas, susijusias su numatomu trumpalaikiu atlygiu darbuotojui už mokamą darbo ir kompensuojamą ne darbo laiką. Tokio atlygio pavyzdžiu gali būti darbo užmokestis už atostogas. Kaupiant atostoginių sąnaudas įmonės apskaitoje registruojami tokie įrašai:

D 61030 Darbuotojų darbo užmokestis arba

D 61140 Darbuotojų darbo užmokestis;

K 4466 Atostoginių kaupiniai.

Pripažįstant nuo atostoginių sumos kaupiamas darbdavio mokamo valstybinio socialinio draudimo ir Garantinio fondo įmokas daromi analogiški įrašai kaip ir atostoginių kaupimo atveju.

Ataskaitinių metų pabaigoje atliekant atostoginių koregavimą atliekami registruojami įrašai:

D 4466 Atostoginių kaupiniai;

K 61030 Darbuotojų darbo užmokestis arba

K 61140 Darbuotojų darbo užmokestis.

Kai darbuotojai išnaudoja savo sukauptas atostogas, jiems išmokami atostoginiai ir apskaitoje daromi įrašai:

D 61030 Darbuotojų darbo užmokestis arba

D 61140 Darbuotojų darbo užmokestis;

K 4461 Mokėtinas darbo užmokestis.

Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, įmonės privalo apskaičiuoti įvairius mokesčius: nekilnojamojo turto, aplinkos teršimo ir kt. Tam skirta atskira 612 Veiklos mokesčių sąnaudos sąskaita. Į šią sąskaitą taip pat įtraukiamos baudos už neteisingai apskaičiuotus mokesčius. Priskaičiuotos mokesčių sumos apskaitoje registruojamos:

D 6121 Kelių mokesčio sąnaudos;

D 6122 Nekilnojamojo turto mokesčio sąnaudos;

D 6123 Neatskaitomo pridėtinės vertės mokesčio sąnaudos;

D 6124 Aplinkos teršimo mokesčio sąnaudos;

D 6125 Kitų mokesčių sąnaudos;

K 4485 Kiti mokėtini mokesčiai biudžetui.

Formuojant atidėjimus, atidėjinių sąnaudos, atsižvelgiant į įsipareigojimo pobūdį, atskleidžiamos atitinkamuose ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitos straipsniuose.

Atidėjiniai įsipareigojimas, susijusiems su jau įvykusiais pardavimo sandoriais, turi būti apskaitomi pardavimo savikainoje, o visi kiti atidėjiniai – veiklos sąnaudose. Tikslinant atidėjinių sumas, didinamos arba mažinamos tos sąnaudos, kurios buvo registruotos formuojant atidėjimą.

Įrašas, registruojant atidėjimą apskaitoje:

D 614 Atidėjinių sąnaudos;

K 4041 Atidėjiniai.

Apmokėjus atidėjinį daromas įrašas:

D 4041 Atidėjiniai;

K 271 Sąskaita banke;

K 614 Atidėjinių sąnaudos.

Svarbus baigiamasis apskaitos proceso elementas yra sąskaitų, kuriose kaupiamos ataskaitinio laikotarpio uždirbtų pajamų ir sąnaudų sumos, uždarymas. Pajamų ir sąnaudų uždarymas paprastai vyksta kartu. Veiklos sąnaudų sąskaitų uždarymas vyksta taip pat kaip ir visų sąnaudų. Sąnaudų sąskaitas gali uždaryti šiais būdais:

- ✓ Naudojantis specialia sąnaudų suvestine sąskaita;
- ✓ Nenaudojant atskiros suvestinės sąskaitos;
- ✓ Mišriu būdu.

Pajamų ir sąnaudų sąskaitų uždarymas naudojantis specialią sąskaitą. Pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui, visos pakoreguotos to ataskaitinio laikotarpio pajamų ir sąnaudų sumos perrašomos į 390 suvestinę sąskaitą tokia tvarka:

D Pajamų sąskaitos (visos 5 klasės sąskaitos);

K 390 Suvestinė sąskaita.

D 390 Suvestinė sąskaita;

K Sąnaudų sąskaitos (visos 6 klasės sąskaitos).

Jei įmonėje susidarė daugiau pajamų nei sąnaudų, registruojama:

D 390 Suvestinė sąskaita;

K 341 Ataskaitinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai).

Jei buvo užregistruota daugiau sąnaudų ir įmonė patyrė nuostolį, tuomet registruojama:

K 341 Ataskaitinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai);

D 390 Suvestinė sąskaita.

Pajamų ir sąnaudų uždarymas nenaudojant suvestinės sąskaitos. Kai bendra pajamų sąskaitos apyvartų suma didesnė už bendrą sąnaudų sąskaitų apyvartų sumą, skirtumas rodo uždirbtą pelną ir registruojamas nuosavo kapitalo dalyje 341 sąskaitoje ataskaitinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai). Priešingu atveju, kai sąnaudų suma didesnė nei uždirbtos pajamos, gaunamas nuostolis, kuris taip pat registruojamas 341 sąskaitoje ataskaitinių metų nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai), tik su minuso ženklu.

Mišrus sąskaitų uždarymo būdas. Šiuo atveju dalis sąskaitų uždaromos per specialią suvestinę sąskaitą, dalis – jos nenaudojant. Pirmiausia, nenaudojant pajamų ir sąnaudų suvestinės, uždaromos kontrarinės pajamų ir sąnaudų sąskaitos. Tai daroma tiesiai per pagrindines sąskaitas. Pagrindinės sąskaitos uždaromos per pajamų ir sąnaudų suvestinę sąskaitą. Galutinis rezultato gavimas bei registravimas vyksta kaip ir pirmuoju atveju.

Apibendrinant, veiklos sąnaudų registravimas konkrečiais atvejais yra individualus, nulemiamas ūkinių operacijų pobūdžio, jų kartojimosi dažnumo, atlikimo laikotarpio ir kitų aplinkybių, todėl šioje dalyje pateiktos veiklos sąnaudų registravimo sąskaitos yra tik pavyzdinės.

2.4. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų analizė

Įmonės plėtodamos ūkinę veiklą, patiria veiklos sąnaudas, kurių negalima arba ekonomiškai netikslinga skirti konkretiems įmonės gaminiams ar paslaugos. Tačiau iš kitos pusės be veiklos sąnaudų įmonė negalėtų tinkamai vykdyti savo veiklos.

Nepastovios ir kintamos veiklos sąnaudos įmonėje gali stipriai įtakoti grynąjį įmonės veiklos rezultatą, todėl reikalinga detali veiklos sąnaudų analizė.

2.4.1. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų struktūros analizė

Įmonės „X“ veiklos sąnaudų struktūros analizė atlikta remiantis individualiu įmonės „X“ sąskaitų planu, kuris parengtas siekiant perteikti įmonės veiklos ypatybes ir atitinka realius jos poreikius.

Analizuojamos įmonės „X“ individuali veiklos sąnaudų struktūra pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Įmonės „X“ veiklos sąnaudos

610	Pardavimo sąnaudos
6101	Pardavimo paslaugų sąnaudos
6102	Skelbimų ir reklamų sąnaudos
6103	Darbo užmokesčio ir su juo susijusios sąnaudos
61030	Darbo užmokesčio sąnaudos
61031	Socialinio draudimo sąnaudos
61032	Garantinio fondo sąnaudos
611	Bendrosios ir administracinės sąnaudos
6110	Nuomos sąnaudos
6111	Remonto ir eksploatacijos sąnaudos
6112	Draudimo sąnaudos
6114	Darbo užmokesčio sąnaudos
61140	Darbo užmokesčio sąnaudos
61141	Socialinio draudimo sąnaudos
61142	Garantinio fondo sąnaudos
6115	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sąnaudos
6118	Kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos
61180	Ryšių sąnaudos
61181	Kuro sąnaudos
61182	Kt. bendrosios ir administracinės sąnaudos
612	Veiklos sąnaudos
6121	Kelių mokesčių sąnaudos
6123	Neatskaitomo pridėtinės vertės mokesčio sąnaudos
6123	Aplinkos teršimo sąnaudos
613	Turto vertės sumažėjimo sąnaudos
6131	Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos

Kaip matoma, įmonės „X“ veikloje naudojamos veiklos sąnaudų planas atitinka pavyzdinį Apskaitos ir audito tarnybos planą.

Aptarsiu kokios konkrečios įmonės „X“ išlaidos apskaitomos kiekvienoje sąskaitoje.

Įmonės „X“ pardavimo sąnaudų suminių sąskaitų detalizavimas:

6101 sąskaitoje apskaitoma produkcijos pardavimo paslaugų sąnaudos;

6102 sąskaitoje apskaitoma reklama spaudoje, internete;

6103 sąskaitoje apskaitoma gamybos skyriaus darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos;

61030 sąskaitoje apskaitomas gamybos darbuotojų darbo užmokestis;

61031 sąskaitoje apskaitoma gamybos darbuotojų socialinio draudimo sąnaudos;

61032 sąskaitoje apskaitoma gamybos darbuotojų garantinio fondo sąnaudos;

Įmonės „X“ bendrųjų ir administracinių sąnaudų suminių sąskaitų detalizavimas:

6111 sąskaitoje apskaitoma prekybos, gamybos, sandėliavimo ir administracijos patalpų nuoma;

6112 sąskaitoje apskaitoma įmonės įrengimų ir transporto priemonių remonto ir eksploatacijos sąnaudos;

6113 sąskaitoje apskaitoma įmonės transporto priemonių draudimo sąnaudos;

6114 sąskaitoje apskaitoma administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos;

61140 sąskaitoje apskaitoma administracijos darbuotojų darbo užmokestis;

61141 sąskaitoje apskaitoma administracijos darbuotojų socialinio draudimo sąnaudos;

61142 sąskaitoje apskaitoma administracijos darbuotojų garantinio fondo sąnaudos;

6115 sąskaitoje apskaitoma įmonės turimo ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo sąnaudos;

6118 sąskaitoje apskaitoma kitos bendrosios ir administracinės įmonės sąnaudos;

61180 sąskaitoje apskaitoma mobilaus ryšio paslaugų sąnaudos;

61181 sąskaitoje apskaitoma kuro sąnaudos;

61182 sąskaitoje apskaitoma kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos kaip komunalinių paslaugų, mažaverčio inventoriaus, apsaugos paslaugų sąnaudos ir kt.;

Įmonės „X“ veiklos mokesčių sąnaudų suminių sąskaitų detalizavimas:

6121 sąskaitoje apskaitoma įmonės mokamų kelių mokesčių sąnaudos;

6123 sąskaitoje apskaitoma neatskaitomo PVM sąnaudos;

6124 sąskaitoje apskaitoma įmonės mokamo aplinkos teršimo mokesčio sąnaudos;

Įmonės „X“ turto vertės sumažėjimo sąnaudų suminių sąskaitų detalizavimas;

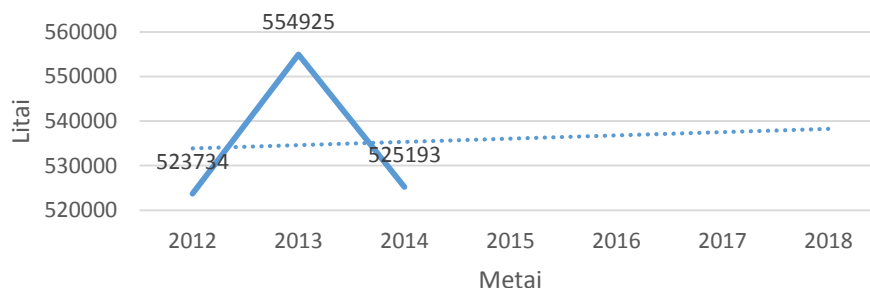
6132 sąskaitoje apskaitoma įmonės atsargų sumažėjimo sąnaudos.

2.4.2. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų analizė

Norint pasiekti išsikeltą darbo tikslą – sumažinti veiklos sąnaudas, reikia jas detaliai ištirti, todėl šioje darbo dalyje bus detaliai išnagrinėta įmonės „X“ veiklos sąnaudų struktūra ir dinamika 2012 – 2014 m.

37 paveiksle matoma veiklos sąnaudų kaita 2012 – 2014 m. Analizuojamos įmonės „X“ atveju, veiklos sąnaudos 2012 m. ir 2014 m. buvo panašaus dydžio, 2013 m. matomas šių sąnaudų padidėjimas. 2012 m. veiklos sąnaudos įmonėje „X“ buvo 523 734 Lt, 2013 – 554 925 Lt, 2014 m. - 525 193 Lt.

37 paveiksle punktyrine linija pateikta įmonės „X“ veiklos sąnaudų prognozė 2015 – 2018 m. Kaip matoma, linija yra kylanti aukštyn, todėl daroma išvada, kad 2015 – 2018 m. įmonės „X“ veikloje naudojamos veiklos sąnaudos didės. Tai parodo, kad svarbu rasti geriausius veiklos sąnaudų mažinimo sprendimus, kurie šį augimą galėtų sustabdyti.

37 pav. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų kaita 2012 – 2014 m. ir prognozė 2015 – 2018 m.

Siekiant ištirti įmonės „X“ veiklos sąnaudas pirmiausia atlikta 2 lentelėje pavaizduota veiklos sąnaudų dinamikos analizė 2012 – 2014 m. Remiantis šios lentelės duomenimis, toliau darbe analizuojama veiklos sąnaudų kaita analizuojamu laikotarpiu.

2 lentelė. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų dinamikos lentelė.

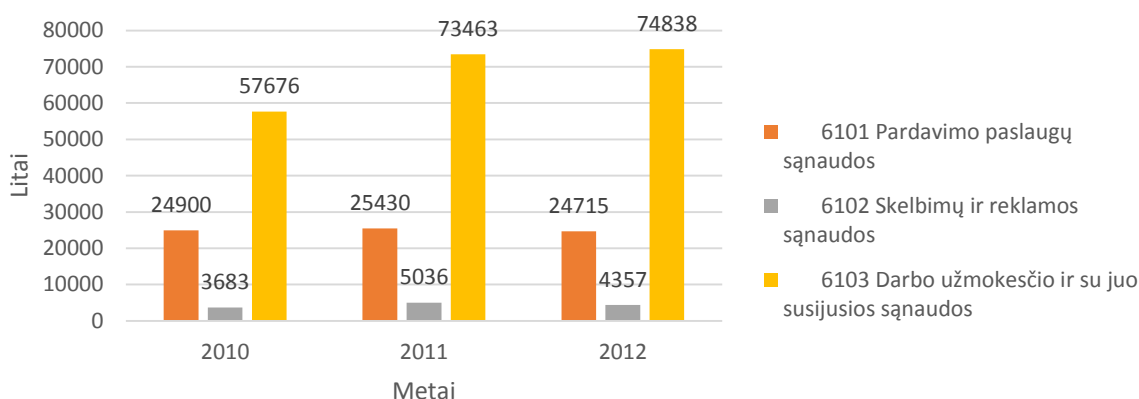
	2012	2013	2014	2013-2012		2014-2013		2014-2012	
				Lt	%	Lt	%	Lt	%
61 Veiklos sąnaudos	523734	554925	525193	31191	5,96	-29732	-5,36	1459	0,28
610 Pardavimo sąnaudos	86259	103929	103910	17670	20,48	-19	-0,02	17651	20,46
6101 Pardavimo paslaugų sąnaudos	24900	25430	24715	530	2,13	-715	-2,81	-185	-0,74
6102 Skelbimų ir reklamos sąnaudos	3683	5036	4357	1353	36,74	-679	-13,48	674	18,30
6103 DU ir su juo susijusios sąnaudos	57676	73463	74838	15787	27,37	1375	1,87	17162	29,76
61030 Darbo užmokesčio sąnaudos	39796	50689	51638	10893	27,37	949	1,87	11842	29,76
61031 Socialinio draudimo sąnaudos	17800	22673	23097	4873	27,38	424	1,87	5297	29,76
61032 Garantinio fondo sąnaudos	80	101	103	21	26,25	2	1,98	23	28,75
611 Bendrosios ir administracinės sąnaudos	433138	445120	415084	11982	2,77	-30036	-6,75	-18054	-4,17
6110 Nuomos sąnaudos	142459	136232	126378	-6227	-4,37	-9854	-7,23	-16081	-11,29
6111 Remonto ir eksploatacijos sąnaudos	11490	10350	8540	-1140	-9,92	-1810	-17,49	-2950	-25,67
6113 Draudimo sąnaudos	4460	4365	4270	-95	-2,13	-95	-2,18	-190	-4,26
6114 DU ir su juo susijusios sąnaudos	211462	238746	224512	27284	12,90	-14234	-5,96	13050	6,17
61140 Darbo užmokesčio sąnaudos	145909	164734	154913	18825	12,90	-9821	-5,96	9004	6,17
61141 Socialinio draudimo sąnaudos	65262	73683	69290	8421	12,90	-4393	-5,96	4028	6,17
61142 Garantinio fondo sąnaudos	291	329	309	38	13,06	-20	-6,08	18	6,19
6115 IMT vertės nusidėvėjimo sąnaudos	9009	9009	10957	0	0,00	1948	21,62	1948	21,62
6118 Kt. bendr. ir admin. sąnaudos	54258	46418	40427	-7840	-14,45	-5991	-12,91	-13831	-25,49
61180 Ryšių sąnaudos	10462	9257	9102	-1205	-11,52	-155	-1,67	-1360	-13,00
61181 Kuro sąnaudos	24071	19631	16127	-4440	-18,45	-3504	-17,85	-7944	-33,00
61182 Kt. bendr. ir admin. Sąn.	19725	17530	15198	-2195	-11,13	-2332	-13,30	-4527	-22,95
612 Veiklos mokesčių sąnaudos	2804	2884	3652	80	2,85	768	26,63	848	30,24
6121 Kelių mokesčio sąnaudos	900	1500	1900	600	66,67	400	26,67	1000	111,11
6123 Neatskaitomo PVM sąnaudos	1260	845	1050	-415	-32,94	205	24,26	-210	-16,67
6124 Aplinkos teršimo sąnaudos	644	539	702	-105	-16,30	163	30,24	58	9,01

613 Turto vertės sumažėjimo sąnaudos	1533	2992	2547	1459	95,17	-445	-14,87	1014	66,14
6131 Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos	1533	2992	2547	1459	95,17	-445	-14,87	1014	66,14

38 paveiksle pateikta pardavimo sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.

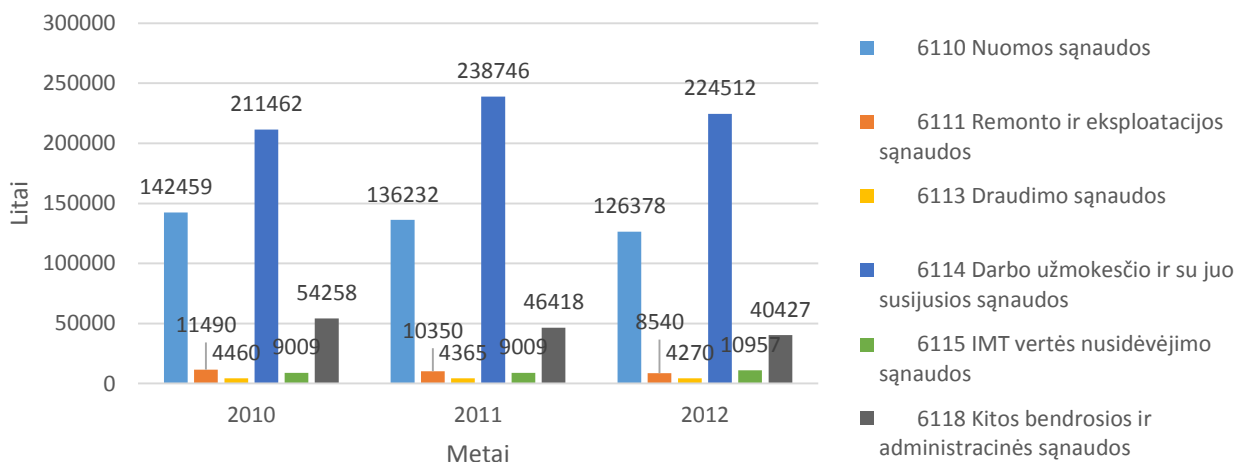
Skelbimų ir reklamų sąnaudos sudaro mažiausią pardavimo sąnaudų dalį. Šios sąnaudos tiriamu laikotarpiu buvo nepastovios. 2013 m. matomas šių sąnaudų didėjimas 36,74 proc., o 2014 m. šios sąnaudos sumažėja – 13,48 proc.

Įmonės pardavimo paslaugų sąnaudos analizuojamu 2012 – 2014 m. laikotarpiu svyravo, tačiau šie svyravimai nebuvo ryškūs. 2013 m. pardavimo sąnaudos padidėjo 2,13 proc., 2014 m. sumažėjo 2,81 proc., todėl visu tiriamu laikotarpiu išliko nežymi pardavimo sąnaudų mažėjimo tendencija.

38 pav. Pardavimo sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.

Įmonės „X“ tiesiogiai įmonės produkcijos ar paslaugų pardavimo procese dalyvaujančių darbuotojų darbo užmokestis turėjo didėjimo tendenciją. 2013 m. matomas ženklus šių sąnaudų išaugimas 27,37 proc. 2014 m. darbuotojų darbo užmokesčio sąnaudos augo, tačiau šis augimas buvo daug mažesnis ir tesiekė 1,87 proc.

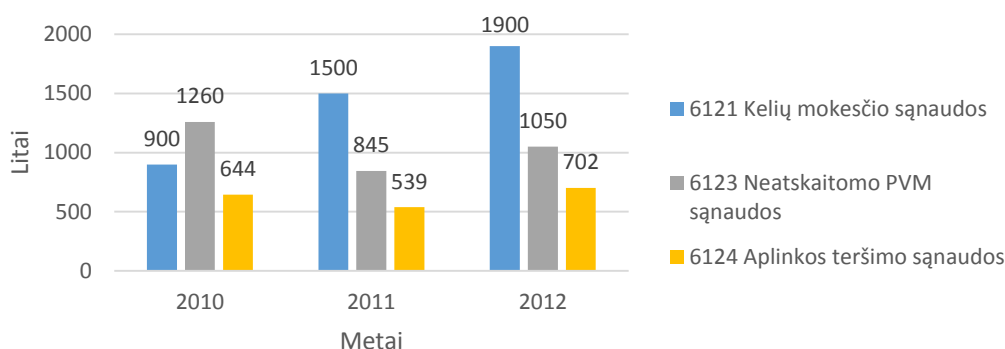
39 pav. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.

39 paveiksle pateikta bendrųjų ir administracinių sąnaudų dinamika 2012–2014 m. Analizuojant šį paveikslą matoma, kad didžioji dauguma bendrųjų ir administracinių sąnaudų straipsnių turėjo mažėjimo tendenciją. Įmonės „X“ patirtos nuomos sąnaudos per visą 2012–2014 m. laikotarpį sumažėjo 11,29 proc.: 2013 m. sumažėjo 4,37 proc., o 2014 m. – 7,23 proc. Remonto ir eksploatacijos sąnaudos analizuojamu laikotarpiu sumažėjo 25,67 proc.: 2013 m. sumažėjo 9,92 proc., 2014 m. – 17,49 proc. Draudimo sąnaudų mažėjimas 2012–2014 m. buvo kiek mažesnis. Šios sąnaudos tiriamu laikotarpiu sumažėjo 4,26 proc. Kitos įmonės „X“ veikloje patiriamos sąnaudos 2013 m. sumažėjo 14,45 proc., 2014 m. sumažėjo dar 12,91 proc.

Ilgalaikio materialaus turto sąnaudos 2012–2013 m. išliko tokios pačios, o 2014 m. 21,62 proc.

Įmonės „X“ administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos per visą analizuojamą 2012–2014 m. laikotarpį išaugo 6,17 proc. Tačiau augimas nebuvo pastovus. 2013 m. šios sąnaudos 12,9 proc., o 2014 m. sumažėjo 5,96 proc.

40 paveiksle pateikta įmonės „X“ sumokėtų veiklos mokesčių sąnaudų dinamika 2012–2014 m.

40 pav. Veiklos mokesčių sąnaudų dinamika 2012–2014 m.

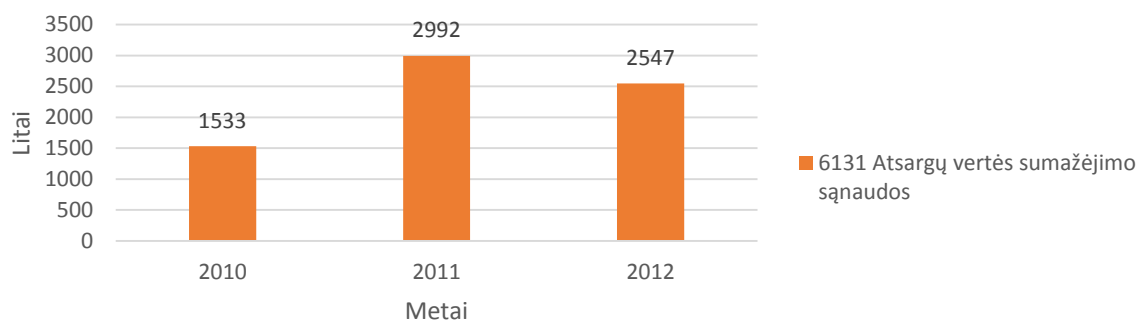
Veiklos mokesčių sąnaudų dinamikos grafike matoma, kad įmonės „X“ mokamo kelių mokesčio sąnaudos tiriamu 2012–2014 m. laikotarpiu didėjo: 2013 m. padidėjo 66,67 proc., 2014 m. – 26,67 proc., o per visą laikotarpį netgi 111,11 proc.

Sąnaudos už aplinkos teršimo mokestį 2012–2014 m. kito: 2013 m. sumažėjo 16,3 proc., 2014 m. padidėjo 30,24 proc. ir per visą laikotarpį didėjo 9,01 proc.

Įmonės „X“ patirtos neatskaitomo pridėtinės vertės mokesčio sąnaudos nebuvo pastovios. 2013 m. sumažėjo 32,94 proc., o 2014 m. padidėjo 24,26 proc. Tačiau viso 2012–2014 m. laikotarpiu išlieka mažėjimo tendencija – 16,67 proc.

41 paveiksle pateikta turto vertės sumažėjimo sąnaudų dinamika 2012–2014 m.

Kaip matoma atsargų sumažėjimo sąnaudos analizuojamu laikotarpiu svyravo. Bendrai viso analizuojamu laikotarpiu šios sąnaudos augo 66,14 proc. 2013 m. taip pat matomas atsargų vertės sumažėjimo sąnaudų didėjimas betgi 95,17 proc. 2014 m. matomas 14,87 proc. nagrinėjamų sąnaudų sumažėjimas.

41 pav. Turto vertės sumažėjimo sąnaudų dinamika 2012 – 2014 m.

Siekiant detaliai ištirti įmonės „X“ veiklos sąnaudas 3 lentelėje pateikta struktūrinė veiklos sąnaudų analizė 2012 – 2014 m. Remiantis šiais duomenimis, atlikta detalesnė veiklos sąnaudų struktūros analizė.

3 lentelė. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.

	2012		2013		2014	
	Lt	%	Lt	%	Lt	%
61 Veiklos sąnaudos	523734	100,00	554925	100	525193	100,00
610 Pardavimo sąnaudos	86259	16,47	103929	18,73	103910	19,79
6101 Pardavimo paslaugų sąnaudos	24900	4,75	25430	4,58	24715	4,71
6102 Skelbimų ir reklamos sąnaudos	3683	0,70	5036	0,91	4357	0,83
6103 DU ir su juo susijusios sąnaudos	57676	11,01	73463	13,24	74838	14,25
61030 Darbo užmokesčio sąnaudos	39796	7,60	50689	9,13	51638	9,83
61031 Socialinio draudimo sąnaudos	17868	3,41	22759	4,10	23185	4,41
61032 Garantinio fondo sąnaudos	12	0,00	15	0,00	15	0,00
611 Bendrosios ir administracinės sąnaudos	433138	82,70	445120	80,21	415084	79,03
6110 Nuomos sąnaudos	142459	27,20	136232	24,55	126378	24,06
6111 Remonto ir eksploatacijos sąnaudos	11490	2,19	10350	1,87	8540	1,63
6113 Draudimo sąnaudos	4460	0,85	4365	0,79	4270	0,81
6114 DU ir su juo susijusios sąnaudos	211462	40,38	238746	43,02	224512	42,75
61140 Darbo užmokesčio sąnaudos	145909	27,86	164734	29,69	154913	29,50
61141 Socialinio draudimo sąnaudos	65511	12,51	73964	13,33	69554	13,24
61142 Garantinio fondo sąnaudos	42	0,01	48	0,01	45	0,01
6115 IMT vertės nusidėvėjimo sąnaudos	9009	1,72	9009	1,62	10957	2,09
6118 Kt. bendr. ir admin. sąnaudos	54258	10,36	46418	8,36	40427	7,70
61180 Ryšių sąnaudos	10462	2,00	9257	1,67	9102	1,73
61181 Kuro sąnaudos	24071	4,60	19631	3,54	16127	3,07
61182 Kt. bendr. ir admin. sąnaudos	19725	3,77	17530	3,16	15198	2,89
612 Veiklos mokesčių sąnaudos	2804	0,54	2884	0,52	3652	0,70
6121 Kelių mokesčio sąnaudos	900	0,17	1500	0,27	1900	0,36
6123 Neatskaitomo PVM sąnaudos	1260	0,24	845	0,15	1050	0,20
6124 Aplinkos teršimo sąnaudos	644	0,12	539	0,10	702	0,13
613 Turto vertės sumažėjimo sąnaudos	1533	0,29	2992	0,54	2547	0,48
6131 Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos	1533	0,29	2992	0,54	2547	0,48

42 paveiksle pavaizduota pardavimo sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m. Matoma, didžiausią įtaką pardavimo sąnaudoms daro darbuotojų darbo užmokesčio ir su juo susijusios sąnaudos bei pardavimo

paslaugų sąnaudos. Darbuotojų darbo užmokesčio ir su juo susijusios sąnaudos tiriamu laikotarpiu vidutiniškai sudarė 12,83 proc. visų įmonės patiriamų veiklos sąnaudų. Daugiau nei per pusę mažiau, pardavimo sąnaudų sudaro pardavimo paslaugų sąnaudos – vidutiniškai 4,68 proc. Skelbimų ir reklamos sąnaudos bendroms veiklos sąnaudoms nėra reikšmingos, kadangi vidutiniškai 2012 – 2014 m. sudaro tik 0,81 proc.

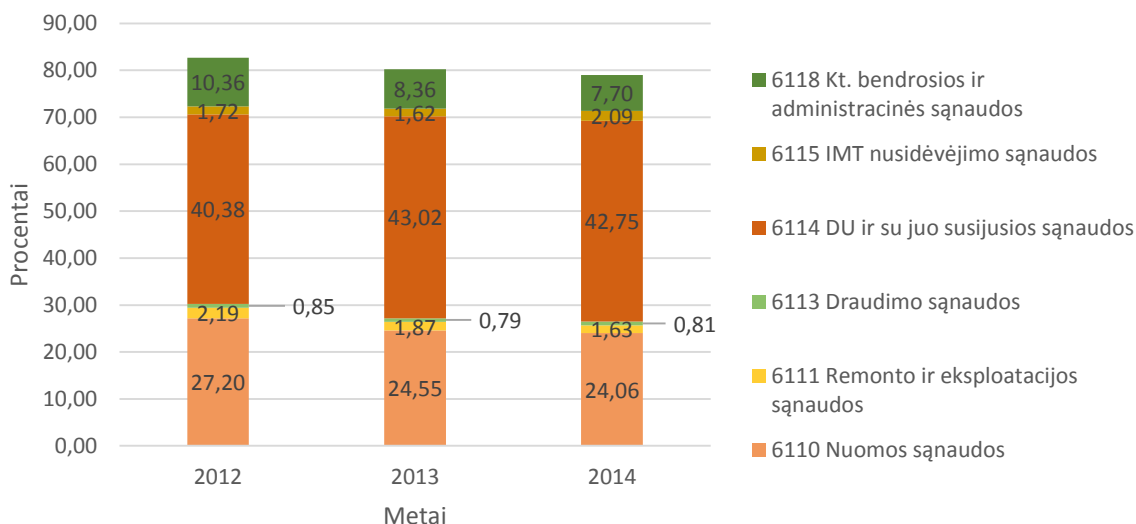

42 pav. Pardavimo sąnaudų struktūra 2012 -2014 m.

43 paveiksle pavaizduota bendrųjų ir administracinių sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.

Kaip matoma, iš šių straipsnių didžiausią įtaką įmonės „X“ patiriamoms sąnaudoms daro darbuotojų darbo užmokestis, kuris analizuojamu laikotarpiu vidutiniškai siekia 42,05 proc. Kiek mažiau įmonės veiklos sąnaudas įtakoja nuomos sąnaudos – vidutiniškai 25,27 proc.

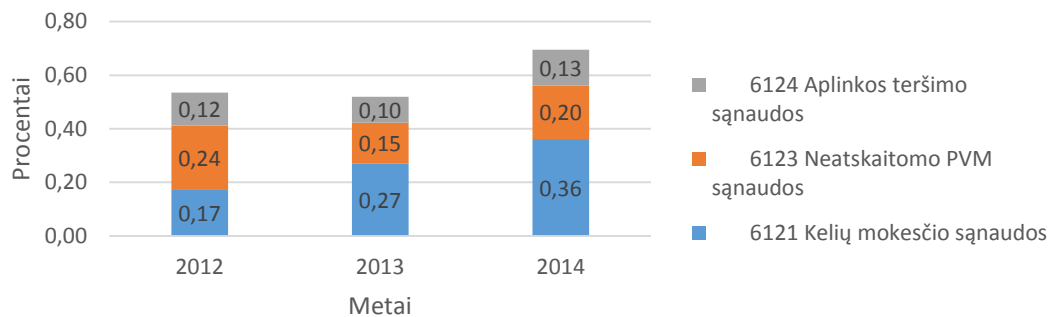
Taip pat pastebimą įtaką veiklos sąnaudoms daro kitos įmonės „X“ bendrosios ir administracinės sąnaudos, kurios 2012 – 2014 m. laikotarpiu vidutiniškai sudaro 8,81 proc.

43 pav. Bendrųjų ir administracinių sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.

Kiti bendrųjų ir administracinių sąnaudų straipsniai sudaro ganėtinai mažą veiklos sąnaudų dalį, todėl ir jų įtaka atitinkamai yra nedidelė.

44 paveiksle matoma veiklos mokesčių sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m. Jame matoma, kad aplinkos teršimo mokesčio sąnaudos vidutiniškai sudaro 0,12 proc.

44 pav. Veiklos mokesčių sąnaudų struktūra 2012 – 2014 m.

Likusios neatskaitomo pridėtinės vertės mokesčio sąnaudos ir kelių mokesčio sąnaudos atitinkamai vidutiniškai sudaro 0,2 proc. ir 0,27 proc. ir jų įtaka veiklos sąnaudoms nepastebima.

2.4.3. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų analizės išvados

Detaliai išanalizavus įmonės „X“ veiklos sąnaudas 2012 – 2014 m., padarytos išvados:

- ✓ Išnagrinėjus tiriamo laikotarpio veiklos sąnaudas pastebėta, kad jos kito išaugdamos ir sumažėdamos. Lyginat visą tiriamą 2012 – 2014 m. laikotarpį, veiklos sąnaudos išaugo 1459 Lt. Tačiau svarbu atkreipti dėmesį, kad lyginant 2012 – 2013 m. pokytį, veiklos sąnaudos išaugo 31 191 Lt. Žvelgiant į 2013 – 2014 m. pokytį, nagrinėjamos sąnaudos sumažėjo 29 732 Lt.
- ✓ Prognozuojant įmonės „X“ veiklos sąnaudas 2015 – 2018 m. tikimasi veiklos sąnaudų didėjimo.
- ✓ Žvelgiant į veiklos sąnaudų dinamiką pastebėta, kad labiausiai pardavimo bei bendrųjų ir administracinių sąnaudų dinamikos pokyčius lemia darbo užmokesčio ir su juo susijusių sąnaudų dydis.
- ✓ Tiriamu 2012 – 2014 m. laikotarpiu labiausiai sumažėjo remonto ir eksploatacijos sąnaudos. 2012 m. šios sąnaudos buvo 11490 Lt, 2013 m. – 10350 Lt, 2014 m. – 8540 Lt.
- ✓ Remiantis veiklos sąnaudų struktūros analize, nustatyta, kad įmonės „X“ veikloje didžiausią veiklos sąnaudų dalį su daro administracijos darbuotojų darbo užmokestis ir su juo susijusios sąnaudos. 2012 m. šios sąnaudos sudarė 40,38 proc., 2013 m. – 43,02 proc., o 2014 m. – 42,75 proc.
- ✓ Struktūriškai, antros pagal didumą yra nuomos sąnaudos, kurios 2012 m. sudarė 27,20 proc., 2013 m. – 24,55 proc., 2014 m. – 24,06 proc.
- ✓ Kitos bendrosios ir administracinės veiklos sąnaudos tiriamu laikotarpiu mažėjo. 2012 m. buvo didžiausios – 54258 Lt (10,36 proc. veiklos sąnaudų), 2013 m. – 46418 Lt (8,36 proc. veiklos sąnaudų), 2014 m. – 40427 Lt (7,70 proc. veiklos sąnaudų).

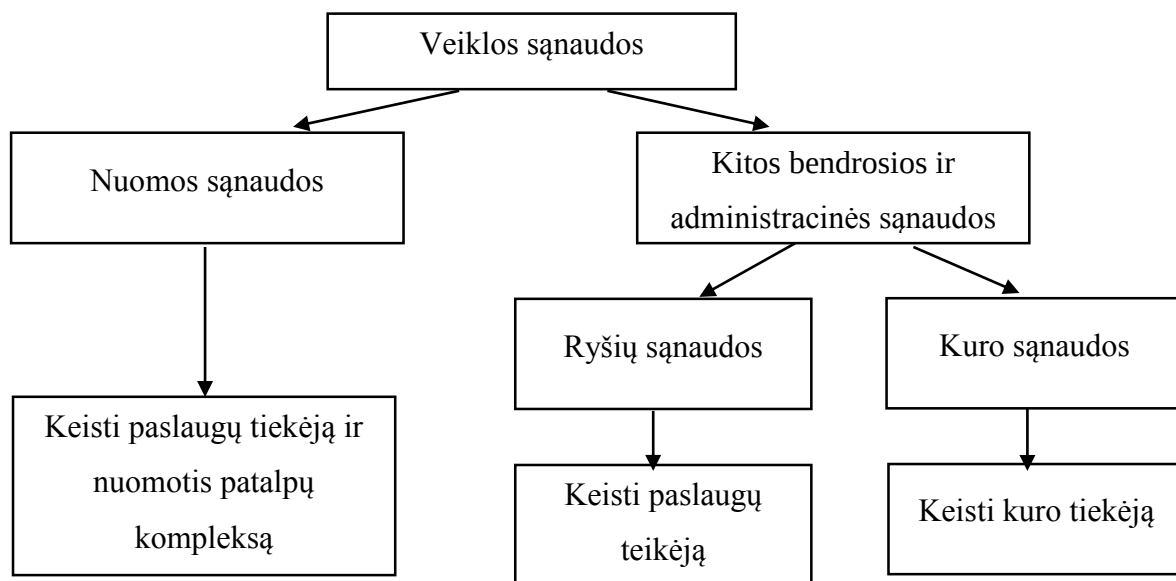
Remiantis išvadomis, reikia atlikti nuomos bei kitų bendrųjų ir administracinių sąnaudų mažinimo projektinius skaičiavimus.

3. VEIKLOS SĄNAUDŲ MAŽINIMO PASIŪLYMAI IR PROJEKTINIAI SKAIČIAVIMAI

3.1. Veiklos sąnaudų mažinimo pasiūlymai

Šioje darbo dalyje pateiksiu įmonės „X“ didžiausių veiklos sąnaudų mažinimo pasiūlymus ir paruošiu projektinius skaičiavimus.

45 paveiksle pavaizduotos didžiausios įmonės „X“ veiklos sąnaudos ir pateikti jų mažinimo pasiūlymai.

45 pav. Veiklos sąnaudos ir jų mažinimo pasiūlymai

Kaip matoma, šioje darbo dalyje bus mažinamos nuomos bei kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos. Žvelgiant į kitų bendrųjų ir administracinių sąnaudų sandarą, nustatyta, kad mažinti reikia ryšių ir kuro sąnaudas. 45 paveiksle trumpai nusakyti būdai, kuriais remiantis minėtų sąnaudų mažinimas bus vykdomas. Nuomos sąnaudos bus mažinamos ieškant naujo nuomos paslaugų teikėjų bei siekiant nuomotis administracinių, gamybinių ir sandėliavimo patalpų kompleksą. Ryšių ir kuro sąnaudos bus mažinamos ieškant alternatyvų, dabartiniams šių paslaugų teikėjams, kurios pasiūlytų mažesnę paslaugų kainą.

Visų pirma, siūloma mažinti pačias didžiausias įmonės „X“ veiklos sąnaudas – nuomos sąnaudas. Šiuo metu įmonė nuomojasi tris prekybos vietas, gamybos ir sandėliavimo patalpas bei administracines patalpas. Norint sumažinti nuomos sąnaudas, įmonei „X“ siūloma keisti nuomos paslaugų teikėją bei nuomotis patalpų kompleksą: administracines, gamybos ir sandėliavimo patalpas iš vieno tiekėjo.

4 lentelėje pateikta nuomos paslaugų teikėjų alternatyvos, kurios tenkintų įmonės „X“ poreikius dėl buvimo vietos, patalpų dydžio ir naujumo.

4 lentelė. Nuomos paslaugų teikėjų alternatyvos

Patalpa	Plotas	Nuomos sąnaudos Lt/m2	Nuomos sąnaudos metams
K1	357	8	34272
K2	330	12	47520
K3	335	10	40200

Visų trijų pasiūlymų atveju, nuomos teikėjai siūlo nuomotis administracinių, gamybinių ir sandėliavimo patalpų kompleksą. Nuomos sąnaudos vienam kvadratiniam metrui skiriasi atsižvelgiant į patalpų naujumą bei buvimo vietą mieste. Kaip matoma, mažiausiai nuomos sąnaudų įmonė „X“ patirtų pasirinkusi pirmą nuomos paslaugų teikėją, kuris siūlo didžiausias ir kartu pigiausias patalpas.

5 lentelė. Nuomos sąnaudos pakeitus paslaugų teikėją

Patalpa	Plotas	2014 m.	Prognozuojamos sąnaudos	Absoliutinis pokytis	Procentinis pokytis
P1	57,38	34428	33051	-1377	-4,00
P2	40,62	21935	20960	-975	-4,44
P3	41,17	22231	21244	-987	-4,44
Gamybos ir sandėliavimo	310	41924	-	-41924	-100
Administracinės	27	5860	-	-5860	-100
Patalpų kompleksas	357	-	34272	-	-
Iš viso	41452	126378	109527	-16851	-13,33

5 lentelėje pateikta nuomos sąnaudos pakeitus paslaugų teikėją. Prognozuojant įmonės „X“ nuomos sąnaudas pakeitus šių paslaugų teikėją neberekėtų atskirai nuomoti administracijos darbuotojams patalpų. Per metus įmonė patirtų 109527 Lt nuomos sąnaudų, t.y. 16851 Lt mažiau nei esant dabartiniam nuomos paslaugų teikėjui. Vadinasi nuomos sąnaudos galėtų sumažėti 13,33 proc.

Paskutiniaisiais metais įmonė „X“ mobilaus ryšio operatorių paslaugoms išleido 9102 Lt. Tokios išlaidos susidarė, nes įmonė turi 12 mobiliųjų telefonų, kurių kiekvieno mėnesinis abonementinis mokestis 42 Lt per mėnesį. Prie šio mokesčio dar prisideda papildomai mokamas skambučių į užsienį mokestis, kuris per 2014 m. susidarė 3054 Lt. Siekiant sumažinti mobilaus ryšio operatorių sąnaudas išnagrinėtos trijų pagrindinių Lietuvos mobilaus ryšio operatorių teikiamų paslaugų kainos.

6 lentelė. Mobilaus ryšio operatorių kainos

	UAB "Omnitel"	UAB "Bitė Lietuva"	UAB "Tele2"
Siūloma kaina, Lt	25	30	19
Tarptautinių skambučių kaina, Lt	1,65	1,9	1,34

6 lentelėje pateikta mobilaus ryšio operatorių kainos. Kaip matoma, siūlomos kainos yra daug mažesnė nei įmonė „X“ naudoja dabar. Remiantis 6 lentelės duomenimis įmonei „X“ siūloma pasirinkti UAB „Tele2“ planą, kadangi būtent ši įmonė siūlo mažiausią abonementinį mokestį bei nustatytas mažiausias tarptautinių skambučių įkainis.

7 lentelė. Ryšių paslaugų sąnaudos pakeitus mobilaus ryšio operatorių

	Dabartinis planas	UAB "Tele2"	Absoliutinis pokytis	Procentinis pokytis
Abonementinis mokestis	6048	2736	-3312	-54,76
Tarptautiniai skambučiai	3054	2010	-1044	-34,18
Iš viso	9102	4746	-4356	-47,86

7 lentelėje pateikti duomenys kaip pasikeistų įmonės „X“ mobilaus ryšio operatoriaus paslaugų sąnaudos metams, pasirinkus naują UAB „Tele2“ siūlomą planą. Kaip matoma, abonementinis mokestis sumažėtų 3312 Lt arba 54,76 proc., palyginus su dabartiniu planu. Kadangi įmonė vidutiniškai per metus įvykdo 125 min. tarptautinių skambučių, remiantis UAB „Tele2“ siūlomu tarptautinių skambučių įkainiu (1,34 Lt/min.) per metus šių skambučių sąnaudos siektų 2010 Lt, vadinasi sąnaudos tarptautiniams skambučiams sumažėtų 34,18. Bendros mobilaus ryšio operatoriaus sąnaudos per metus įmonėje „X“ sumažėtų 47,86 proc.

Siekiant sumažinti įmonės „X“ veiklos sąnaudas taip pat siūloma mažinti kuro išlaidas keičiant degalų tiekėją. Šiuo metu įmonė „X“ naudoja UAB „Statoil Fuel & Retail Lietuva“ tiekiamais degalais.

Įmonės „X“ veikloje naudojami trys automobiliai, kurie vidutiniškai kiekvienais metais sunaudoja 4255,2 litrus dyzelinio kuro. 2014 m. kuro sąnaudoms buvo išleista 16127 Lt, vadinasi vienas litras dyzelinio kuro vidutiniškai kainavo 3,79 Lt.

Norint sumažinti įmonės „X“ sunaudojamų degalų sąnaudas siūlomi šie alternatyvūs kuro tiekėjai: AB „ORLEN Lietuva“, UAB „LUKOIL BALTIJA“ ir UAB „Neste Lietuva“. Šių tiekėjų dyzelinio kuro kainos pateiktos 8 lentelėje.

8 lentelė. Siūlomų alternatyvių kuro tiekėjų kainos Lt/l

AB „ORLEN Lietuva“	UAB „LUKOIL BALTIJA“	UAB „Neste Lietuva“
3,47	3,66	3,76

Remiantis šiomis tiekėjų kainomis, matoma, kad pačią mažiausią kainą siūlo AB „ORLEN Lietuva“, todėl siekiant efektyviausio kuro sąnaudų mažinimo rezultato siūloma pasirinkti šį kuro tiekėją.

9 lentelėje pavaizduota kuro sąnaudų pokyčiai įmonei „X“ pakeitus degalų tiekėją.

9 lentelė. Kuro sąnaudų pokyčiai pakeitus tiekėją

Automobilis	Sunaudojimas kuras litrais	2014 m.	Prognozuojamos sąnaudos	Absoliutinis pokytis	Procentinis pokytis
A1	1960	7428	6801	-627	-8,44
A2	1837	6962	6374	-588	-8,44
A3	458,2	1737	1590	-147	-8,44
Iš viso	4255,2	16127	14766	-1362	-8,44

Kaip matoma, pasirinkus naują kuro tiekėją įmonės kuro sąnaudos siektų 14766 Lt. Tai yra 1362 Lt kiekvienais metais mažiau nei perkant kurą iš UAB „Statoil Fuel & Retail Lietuva“. Vadinasi, kuro sąnaudos sumažėtų 8,44 proc.

3.2. Veiklos sąnaudų mažinimo projektiniai skaičiavimai

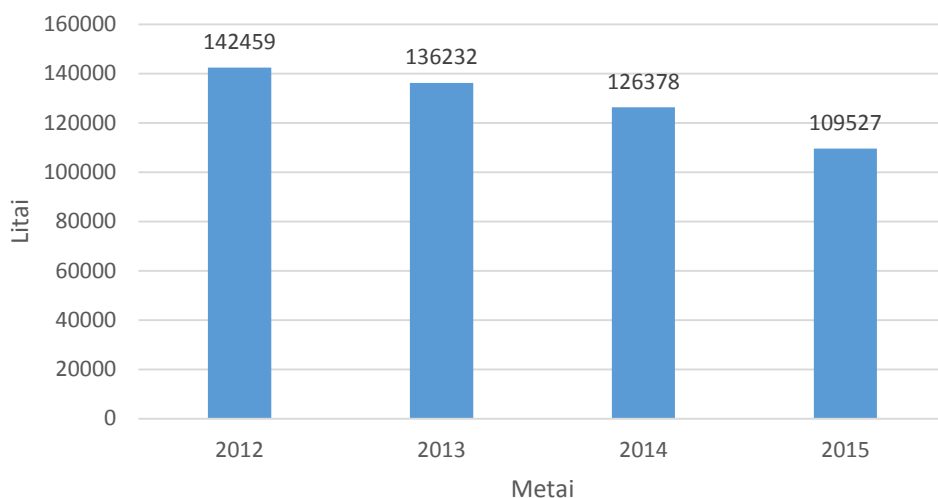
Apskaičiavus galimas įmonės „X“ veiklos sąnaudų mažinimo alternatyvas, reikalinga įvertinti kaip pasikeis visos įmonės „X“ veiklos sąnaudos. 10 lentelėje pateikta prognozuojamos įmonės „X“ veiklos sąnaudos 2015 m.

10 lentelė. Prognozuojamos įmonės „X“ veiklos sąnaudos

	2014	2015	Pokyčiai	
			Lt	%
61 Veiklos sąnaudos	525193	502625	-22568	-4,30
610 Pardavimo sąnaudos	103910	103910	0	0,00
6101 Pardavimo paslaugų sąnaudos	24715	24715	0	0,00
6102 Skelbimų ir reklamos sąnaudos	4357	4357	0	0,00
6103 DU ir su juo susijusios sąnaudos	74838	74838	0	0,00
61030 Darbo užmokesčio sąnaudos	51638	51638	0	0,00
61031 Socialinio draudimo sąnaudos	23097	23097	0	0,00
61032 Garantinio fondo sąnaudos	103	103	0	0,00
611 Bendrosios ir administracinės sąnaudos	415084	392516	-22568	-5,44
6110 Nuomos sąnaudos	126378	109527	-16851	-13,33
6111 Remonto ir eksploatacijos sąnaudos	8540	8540	0	0,00
6113 Draudimo sąnaudos	4270	4270	0	0,00
6114 DU ir su juo susijusios sąnaudos	224512	224512	0	0,00
61140 Darbo užmokesčio sąnaudos	154913	154913	0	0,00
61141 Socialinio draudimo sąnaudos	69290	69290	0	0,00
61142 Garantinio fondo sąnaudos	309	309	0	0,00
6115 IMT vertės nusidėvėjimo sąnaudos	10957	10957	0	0,00
6118 Kt. bendr. ir admin. sąnaudos	40427	34710	-5717	-14,14
61180 Ryšių sąnaudos	9102	4746	-4356	-47,86
61181 Kuro sąnaudos	16127	14766	-1361	-8,44
61182 Kt. bendrosios ir administracinės sąnaudos	15198	15198	0	0,00
612 Veiklos mokesčių sąnaudos	3652	3652	0	0,00
6121 Kelių mokesčio sąnaudos	1900	1900	0	0,00
6123 Neatskaitomo PVM sąnaudos	1050	1050	0	0,00
6124 Aplinkos teršimo sąnaudos	702	702	0	0,00
613 Turto vertės sumažėjimo sąnaudos	2547	2547	0	0,00
6131 Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos	2547	2547	0	0,00

Prognozuojant įmonės „X“ veiklos sąnaudas tariama, kad visos įmonės veikloje sąnaudos nekis, išskyrus, siūlomas mažinti sąnaudas

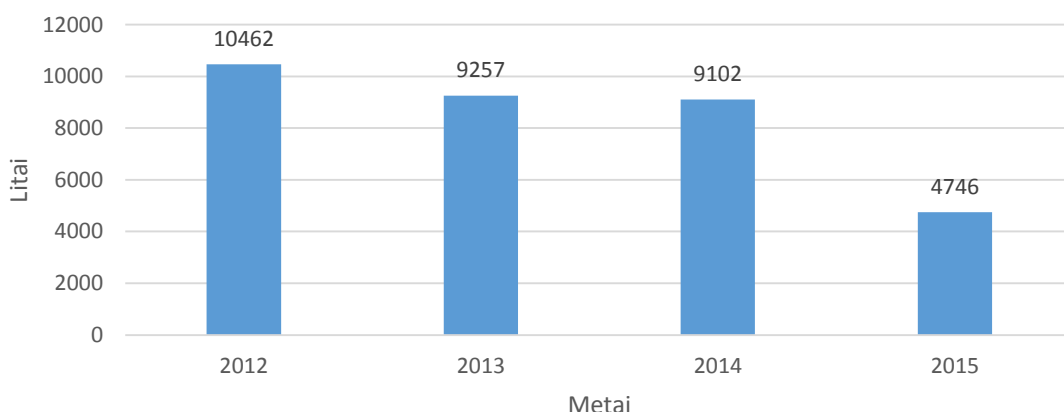
Apžvelgiant 611 sąskaitoje apskaitomų bendrųjų ir administracinių paslaugų sąnaudų prognozę, pastebima, kad šio sąnaudos prognozuojamu laikotarpiu turėtų sumažėti 5,44 proc. t.y. nuo 415084 Lt iki 392516 Lt per metus.

46 pav. Nuomos sąnaudos 2012 – 2015 m.

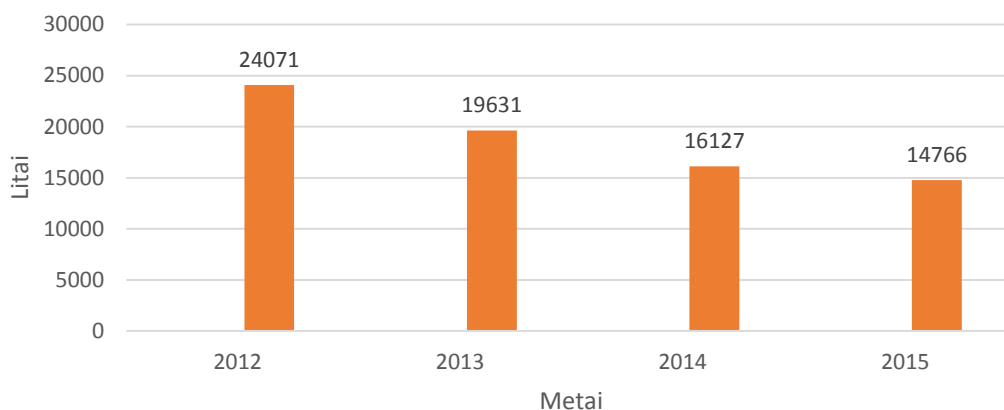
46 paveiksle pateikta nuomos sąnaudos 2012 – 2015 m. Viso 2012 – 2015 m. laikotarpiu matoma nuomos sąnaudų mažėjimas. Kiekvienais metais nuomos sąnaudos įmonėje „X“ mažėjo vis didesne suma: 2013 m. – 6227 Lt, 2014 m. – 9854 Lt, 2015 m. – 16851 Lt. Per visą 2012 – 2015 m. laikotarpį nuomos sąnaudos sumažėjo 32932 Lt.

6118 sąskaitoje apskaitomos kitos įmonės bendrosios ir administracinės sąnaudos turėtų mažėti 14,14 proc. Tai labiausiai įtakoja keičiamas mobilaus ryšio operatorius ir mažėjančios ryšių išlaidos 47,86 proc. bei keičiamas degalų tiekėjas ir mažėjančios kuro išlaidos 8,44 proc.

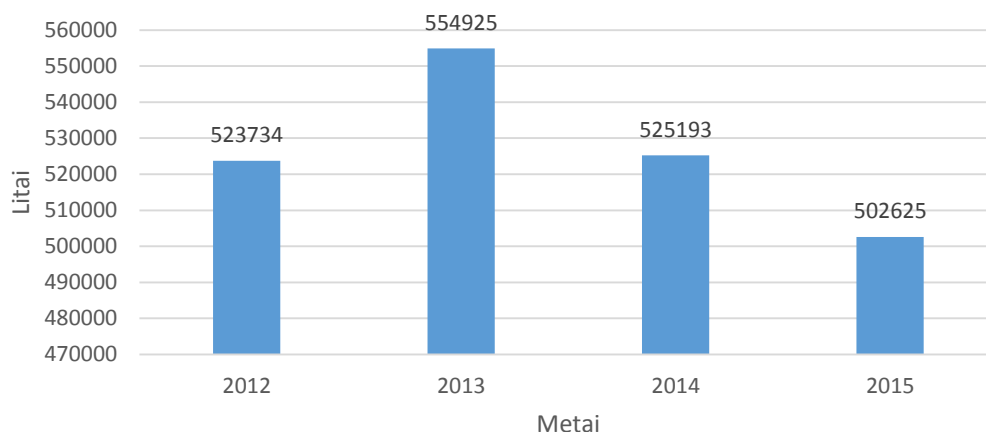
47 pav. Ryšių sąnaudos 2012 – 2015 m.

47 paveiksle pateikta ryšių sąnaudos 2012 – 2015 m. Žvelgiant į ryšių sąnaudų dinamiką 2012 – 2015 m. matoma, kad šios sąnaudos tiriamu laikotarpiu taip pat mažėjo. 2013 m. sumažėjo 1205 Lt, 2014 m. – 155 Lt, 2015 m. - 4356 Lt. Didžiausias ryšių sąnaudų sumažėjimas matomas 2015 m., kuomet pakeistas mobilaus ryšio operatorius. Per visą laikotarpį ryšių sąnaudos sumažėjo 5716 Lt.

48 pav. Kuro sąnaudos 2012 – 2015 m.

48 paveiksle pateikta kuro sąnaudos 2012 – 2015 m. Kuro sąnaudos 2012 – 2015 m. laikotarpiu taip pat visą laiką mažėjo. 2013 m. kuro sąnaudos mažėjo didžiausia suma – 4440 Lt, 2014 m. sumažėjo 3504 Lt, 2015 m. – 1361 Lt. Iš viso kuro sąnaudos per nagrinėjamą laikotarpį sumažėjo 9306 Lt.

49 pav. Veiklos sąnaudos 2012 – 2015 m.

49 paveiksle vaizduojamos veiklos sąnaudos 2012 – 2015 m. Apibendrinant visų įmonės „X“ veikloje patiriamų veiklos sąnaudų pokyčius matoma, kad prognozuojamais metais veiklos sąnaudos turėtų siekti 502625 Lt, t.y. 22568 Lt mažiau nei 2014 m. kuomet veiklos sąnaudos buvo 525193 Lt. Didžiausias veiklos sąnaudų mažėjimas matomas 2014 m., kuomet sumažėja 29732 Lt. Vadinasi, visos 61 sąskaitoje apskaitomos įmonės „X“ veiklos sąnaudos sumažėtų 4,31 proc.

Kiekvienos įmonės patirtos veiklos sąnaudos yra atskleidžiamos pelno (nuostolių) ataskaitoje, todėl svarbu ištirti kaip sumažėjusios įmonės „X“ veiklos sąnaudos įtakos prognozuojamų metų įprastinės veiklos pelną (nuostolius) bei svarbiausią įmonės veiklos rinkoje rodiklį - grynąjį įmonės pelną (nuostolius).

11 paveiksle pateikta pelno (nuostolių) ataskaitos prognozė 2015 m.

11 lentelė. Pelno (nuostolių) ataskaitos prognozė

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	2014	2015	Pokyčiai	
				Lt	%
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	2 834 285	2 834 285	-	0,00
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	2 314 940	2 314 940	-	0,00
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	519 345	519 345	-	0,00
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	525 193	502 625	(22 568)	-4,30
IV.1	Pardavimo	103 910	105 104	1 194	1,15
IV.2	Bendrosios ir administracinės	421 283	396 937	(24 346)	-5,78
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(5 848)	16 720	22 568	385,91
VI.	KITA VEIKLA	(4 226)	(4 226)	-	0,00
VI.1.	Pajamos	4 444	4 444	-	0,00
VI.2.	Sąnaudos	8 670	8 670	-	0,00
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(22 626)	(22 626)	-	0,00
VII.1.	Pajamos	7	7	-	0,00
VII.2.	Sąnaudos	22 633	22 633	-	0,00
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(32 700)	(10 132)	22 568	69,02
IX.	PAGAUTĖ				
X.	NETEKIMAI				
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	(32 700)	(10 132)	22 568	69,02
XII.	PELNO MOKESTIS	(4 823)	(1 520)	3 303	68,49
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(27 877)	(8 612)	19 265	69,11

Prognozuojant pelno (nuostolių) ataskaitą, daromos prielaidos, kad įmonės „X“ rodikliai nesikeičia, išskyrus veiklos sąnaudas.

Tipinės veiklos pelnas (nuostoliai) apskaičiuojamas iš bendrojo įmonės pelno (nuostolių) atėmus įmonės patirtas veiklos sąnaudas. Įmonės „X“ atveju, tipinės veiklos pelnas prognozuojamais metais siekia 16720 Lt, 2014 m. įmonė vykdydama tipinę veiklą patyrė 5848 Lt nuostolius. Todėl per tiriamą laikotarpį pasikeitė 22568 Lt arba 385,91 proc.

Įmonės „X“ įprastinės veiklos pelnas (nuostolis) apskaičiuojamas sudedant patirtą pelną (nuostolius) vykdant tipinę, kitą ir investicinę veiklą. Remiantis tuo įmonės „X“ prognozuojamais metais įmonė patiria įprastinės veiklos nuostolius – 10132 Lt. 2014 m. vykdydama savo įprastinę veiklą įmonė „X“ patyrė 32700 Lt nuostolius. Todėl tiriamu laikotarpiu šis straipsnis pasikeičia 22568 Lt arba 69,02 proc.

Kadangi įmonė „X“ vykdydama savo veiklą nepatyrė pagautės ir netekimų, tai pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą yra lygus įprastinės veiklos pelnui (nuostoliams). Apskaičiuojamas įmonės „X“

sukaupiamas pelno mokestis prognozuojamais metais – 1520 Lt. Palyginus su 2014 m. pelno mokestis pasikeitė 3303 Lt (68,49 proc.).

Galutinis įmonės „X“ veiklos rezultatas prognozuojamiems metams grynasis nuostolis sumažėjo 19265 Lt ir prognozuojamais metais įmonė patyrė 8612 Lt nuostolius. Tuo tarpu 2014 m. įmonė patyrė 27877 Lt nuostolį.

12 lentelė. Prognozuojamos pelno (nuostolių) ataskaitos struktūra

Eil.nr.	STRAIPSNIAI	2014	2015
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	100,00	100,00
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	81,68	81,68
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	18,32	18,32
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	18,53	17,73
IV.1	Pardavimo	3,67	3,71
IV.2	Bendrosios ir administracinės	14,86	14,00
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-0,21	0,59
VI.	KITA VEIKLA	-0,15	-0,15
VI.1.	Pajamos	0,16	0,16
VI.2.	Sąnaudos	0,31	0,31
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-0,80	-0,80
VII.1.	Pajamos	0,00	0,00
VII.2.	Sąnaudos	-0,80	0,80
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-1,15	-0,36
IX.	PAGAUTĖ	0,00	0,00
X.	NETEKIMAI	0,00	0,00
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	-1,15	-0,36
XII.	PELNO MOKESTIS	-0,17	-0,05
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-0,98	-0,30

12 lentelėje pateikta prognozuojamos pelno (nuostolių) ataskaitos struktūra. Kaip matoma, bendrasis pelnas (nuostolis) struktūriškai nekito. Sumažinus įmonės „X“ veiklos sąnaudas sumažėja jų struktūros dalis pelno (nuostolių) ataskaitoje nuo 18,53 proc. iki 17,73 proc., tai labiausiai lemia bendrųjų ir administracinių įmonės „X“ veiklos sąnaudų sumažėjimas nuo 14,86 proc. iki 14,00 proc. Įmonės „X“ pardavimo sąnaudos struktūriškai padidėja nuo 3,67 proc. iki 3,71 proc.

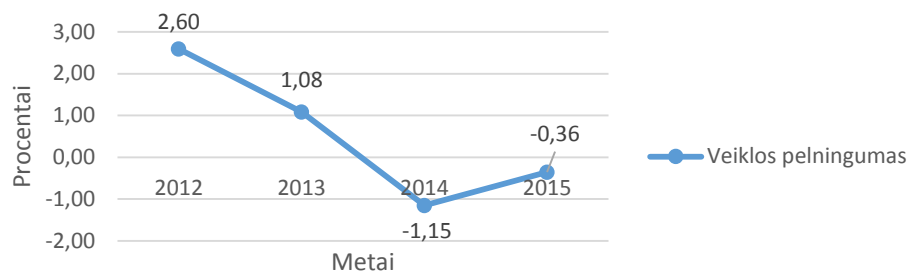
Matomas, tipinės įmonės „X“ veiklos pelno (nuostolių) padidėjimas pelno (nuostolių) ataskaitoje nuo - 0,21 proc. iki 0,59 proc., kurį įtakoja veiklos sąnaudų sumažėjimas.

Sumažėjus įmonės „X“ veiklos sąnaudoms įmonės įprastinės veiklos nuostoliai, kurie buvo patirti 2014 m. sumažėja nuo – 1,15 proc. iki – 0,36 proc. Taip pat įtakojamas ir pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą.

Galiausiai, žvelgiant struktūriškai įmonės patiriamas grynas nuostolis sumažėja nuo -0,98 iki -0,30 proc. Todėl daroma išvada, kad sumažėjusios įmonės „X“ veiklos sąnaudos gerina įmonės efektyvumą.

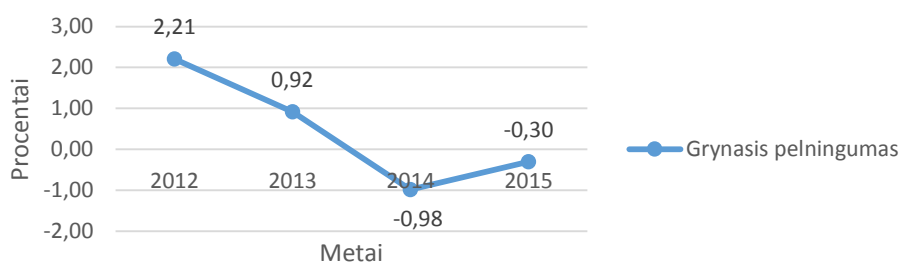
Siekiant kuo tiksliau įvertinti veiklos sąnaudų sumažėjimo poveikį įmonės „X“ veiklos rezultatams, reikalinga atlikti santykinų rodiklių, kuriuos įtakoja veiklos sąnaudos perskaičiavimus.

50 paveiksle pateikta veiklos pelningumas 2012 – 2015 m.

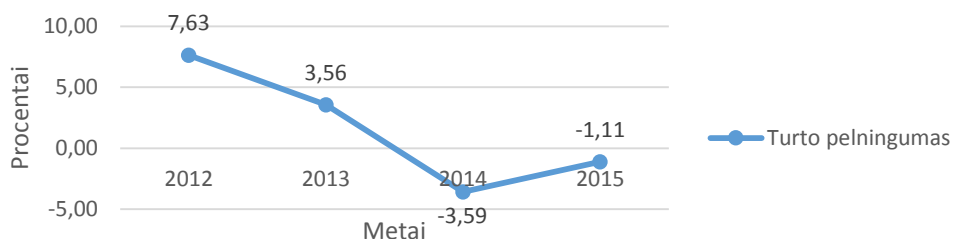
50 pav. Veiklos pelningumas 2012 – 2015 m.

Perskaičiuojant veiklos pelningumo rodiklį prognozuojamiems 2015 m. matoma, kad palyginus su 2014 m. šis rodiklis išauga 0,79 proc., tačiau vis vien išlieka neigiamas. Toks efektyvumo rodiklio pasikeitimas rodo gerėjančią įmonės „X“ vykdomos veiklos efektyvumą, tačiau vis dar neigiamas rodiklis vertinamas blogai.

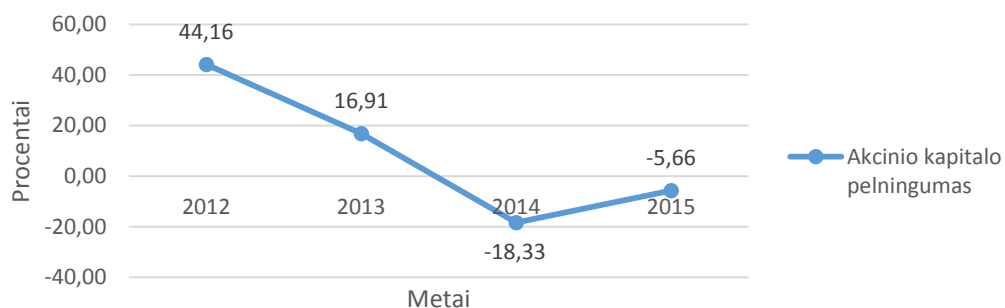
51 pav. Grynasis pelningumas 2012 – 2015 m.

51 paveiksle pavaizduota grynas pelningumas 2012 – 2015 m. Sumažinus įmonės „X“ veiklos sąnaudas, sumažėjo grynojo nuostolio dydis, todėl grynojo pelningumo rodiklis taip pat padidėjo. Kaip matoma, grynas pelningumas padidėjo 0,68 proc. Šis rodiklis vis dar neigiamas, todėl vertinamas kaip blogas. Tačiau iš kitos pusės, matoma, kad jis didėja, todėl galima tikėtis, kad ateityje jis dar padidės ir įmonės „X“ efektyvumas didės.

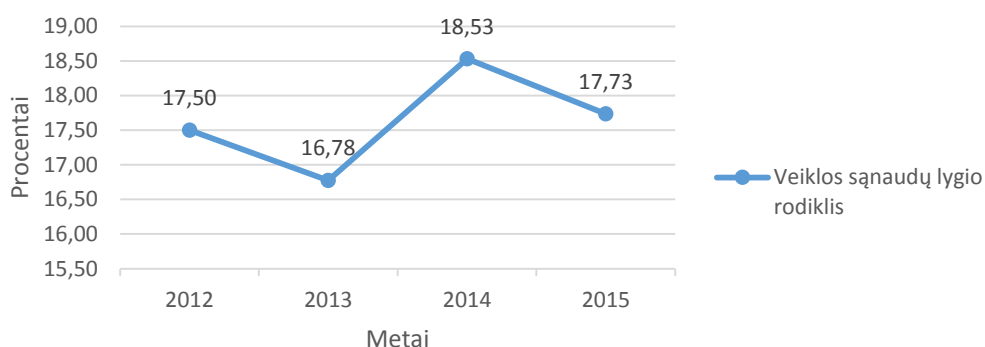
52 pav. Turto pelningumas 2012 – 2015 m.

52 paveiksle matomas turto pelningumo rodiklis 2012 – 2015 m. Prognozuojamais 2015 m. matomas turto pelningumo rodiklio padidėjimas 2,48 proc. Deja rodiklis vis dar neigiamas, todėl vertinamas blogai, tačiau turi pakankamai didelę didėjimo tendenciją, kuri leidžia tikėtis, kad ateityje įmonės „X“ turto pelningumas gerėtų.

53 pav. Akcinio kapitalo pelningumas 2012 – 2015 m.

53 paveiksle pateiktas akcinio kapitalo pelningumas 2012 – 2015 m. Akcinio kapitalo pelningumas, kuris parodo kiek pelno tenka kiekvienam akcinio kapitalo piniginiui vienetui, sumažinus įmonės „X“ veiklos sąnaudas turėjo tokią pačią – didėjimo – tendenciją kaip ir kiti įmonės pelningumo rodikliai. Šiuo atveju nagrinėjamas rodiklis padidėjo 12,99 proc., tačiau vis dar išlieka neigiamas ir vertinamas blogai.

54 pav. Veiklos sąnaudų lygio rodiklis 2012 – 2015 m.

54 paveiksle matomas veiklos sąnaudų lygio rodiklis 2012 – 2015 m. Matoma, kad gerėjantis veiklos sąnaudų lygio rodiklis. Šis rodiklis prognozuojamais 2015 m. sumažėja 0,80 proc., daroma išvada, kad vienam pardavimo pajamų litui tenka 17,73 proc. veiklos sąnaudų. Tačiau kol kas šis rodiklis vis vien yra didesnis nei kritinė reikšmė 16 proc., todėl vertinamas neigiamai.

3.3. Įmonės „X“ veiklos sąnaudų mažinimo ir projektinių skaičiavimų išvados

Išanalizavus įmonės „X“ veiklos sąnaudų mažinimo pasiūlymus ir atlikus projektinius skaičiavimus pateiktos išvados:

- ✓ Nustačius didžiausias įmonės „X“ veiklos sąnaudas, nuspręsta mažinti nuomos ir kitas bendrąsias ir administracines sąnaudas. Nuomos sąnaudas siūloma mažinti keičiant

paslaugų teikėją bei nuomotis patalpų kompleksą. Kitas bendrąsias ir administracines sąnaudas siūloma mažinti, atkreipiant dėmesį į ryšių kuro sąnaudas. Ryšių sąnaudas siūloma mažinti keičiant mobilaus ryšio operatorių. Kuro sąnaudas siūloma mažinti keičiant kuro tiekėją.

- ✓ Mažinant nuomos sąnaudas iš trijų pateiktų pasiūlymų pasirinktas naujas paslaugų teikėjas, siūlantis administracinių, gamybinių ir sandėliavimo patalpų kompleksą, kuris yra didesnis ir mažesnis nei naudojamos patalpos dabar. Šiuo atveju, nuomos sąnaudas pavyktų sutaupyti 13,33 proc., kadangi naujos nuomos patalpos kainuoja 16851 Lt pigiau.
- ✓ Mažinant ryšių sąnaudas pateikti trijų didžiausių mobilaus ryšio operatorių pasiūlymai, iš kurių patraukliausias UAB „Tele2“, todėl siūloma pasirinkti šį operatorių. Per metus ryšių sąnaudos sumažėtų nuo 9102 Lt iki 4746 Lt, t.y. 47,86 proc.
- ✓ Mažinant kuro sąnaudas siūloma pasirinkti iš trijų kuro tiekėjų, kurie siūlo mažesnes kainas nei dabartinis. Šiuo atveju pasirinkta AB „ORLEN Lietuva“. Kuro sąnaudos sumažėja 8,44 proc., t.y. nuo 16127 Lt iki 14766 Lt.
- ✓ Pasinaudojus veiklos sąnaudų pasiūlymais įmonės „X“ veiklos sąnaudos sumažėtų 4,31 proc.
- ✓ Įvertinus veiklos sąnaudų sumažėjimo įtaką pelno (nuostolių) ataskaitai nustatyta, kad sumažėjus veiklos sąnaudoms, tipinės veiklos pelnas didėja, įprastinės veiklos nuostolis ir grynasis įmonės veiklos nuostolis mažėja. Pasinaudojus veiklos sąnaudų mažinimo pasiūlymais grynasis įmonės „X“ nuostolis palyginus su 2014 m. sumažėja 69,11 proc.
- ✓ Sumažinus veiklos sąnaudas įmonės veiklos pelningumo, grynojo pelningumo, turto pelningumo, akcinio pelningumo ir veiklos sąnaudų lygio rodiklis didėja, tačiau šie visi rodikliai vis dar išlieka nepatenkinami.

IŠVADOS

1. Atlikus įmonės „X“ finansinę analizę nustatyta:

- ✓ Įmonės turtas analizuojamu 2012 – 2014 m. laikotarpiu sumažėjo 88523 Lt. Didžiąją jo dalį sudarė – vidutiniškai 93,05 proc. sudarė trumpalaikis turtas.
- ✓ Įmonės įsipareigojimai taip pat sumažėjo 91073 Lt.
- ✓ Įmonės pardavimo pajamos ir savikaina per 2012 – 2014 m. svyravo ir bendrai analizuojamu laikotarpiu sumažėjo atitinkamai 5,3 proc. ir 2,28 proc.
- ✓ Veiklos sąnaudos svyravo, tačiau per visą laikotarpį padidėjo 0,28 proc. Veiklos sąnaudos sudaro 17,5 proc. pardavimo pajamų
- ✓ Grynasis pelnas 2012 – 2014 m. pastebimai mažėjo ir 2014 m. įmonė „X“ vykdydama savo veiklą patyrė nuostolius. Struktūriškai grynasis veiklos pelnas (nuostolis) vidutiniškai sudaro 0,72 proc. pardavimo pajamų, nors 2012 m. buvo 2,21 proc.
- ✓ Įmonės „X“ efektyvumas kiekvienais metais mažėja, kadangi prastėja pelningumo, likvidumo ir skolų valdymo rodikliai. Ypač blogi rezultatai matomi paskutiniaisiais – 2014 m. Tiesa, visi įmonės apyvartumo rodikliai vertinami kaip geri ar labai geri.

2. Atlikus veiklos sąnaudų analizę nustatyta, kad didžiausią veiklos sąnaudų dalį sudarė: nuomos bei kitos bendrosios ir administracinės sąnaudos. Norint sumažinti veiklos sąnaudas įmonėje siūloma:

- ✓ Keisti nuomos paslaugų teikėją ir nuomotis administracinių, gamybinių ir sandėliavimo patalpų kompleksą;
- ✓ Keisti mobilaus ryšio operatorių;
- ✓ Keisti kuro tiekėją.

3. Įmonėje „X“ priėmus šiuos pasiūlymus:

- ✓ nuomos sąnaudas pavyktų sumažinti 13,33 proc.;
- ✓ ryšių paslaugos sumažėtų net 47,86 proc.;
- ✓ kuro sąnaudos sumažėtų 8,44 proc.

Pateikti pasiūlymai įmonės veiklos sąnaudas sumažintų 22568 Lt. Įmonės grynasis pelningumas padidėtų 0,68 proc., tipinės veiklos pelnas padidėtų 385,91 proc. Grynasis įmonės nuostolis sumažėtų 19265 Lt arba 69,11 proc.

LITERATŪRA

1. Bartaška, R. B., Gaižauskas, L., Kazlauskienė, L., Lakis, V., Mackevičius, J., Savickas, V. ... Toliatienė, I. (2009). Finansinės apskaitos teorija ir praktika. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
2. Bragg, S. M. (2010). Cost reduction analysis: tools and strategies. Hoboken: John Wiley & Sons. Prieiga per internetą: <http://onlinelibrary.wiley.com/book/10.1002/9781118268346>.
3. Gipienė, G. Žigienė, G. (2007). Turto ir darbo užmokesčio apskaita: metodinė priemonė. Kaunas: VU KHF. Prieiga per internetą: http://www.khf.vu.lt/dokumentai/failai/katedru/finansu/Gipiene_Zigiene_Turto_ir_darbo_uzmokescio_apskaita.pdf.
4. Ivanauskienė, A. (2007). Buhalterinės apskaitos pagrindai. Vilnius: TEV.
5. Jakuška, V. (2012). Verslo konkurencingumas: kaip mažinti veiklos sąnaudas. Žinių radijas. Prieiga per internetą: <http://www.ziniuradijas.lt/laida/verslo-konkurencingumas-kaip-mazinti-veiklos-sanaudas/16261>.
6. Juozaitienė, L. (2008). Įmonės finansai: analizė ir valdymas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
7. Kalčinskas, G. (2010). Buhalterinės apskaitos pagrindai. Vilnius: Pačiolis.
8. Kanapickienė, R. Rudžionienė, K., Jafimovas, B. (2008). Finansinė apskaita. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
9. Kanapickienė, R., Rudžionienė, K., Jefimovas, B. (2006). Įmonių apskaita. Kaunas: VU KHF. Prieiga per internetą: http://www.khf.vu.lt/dokumentai/failai/katedru/finansu/Kanapickiene_Rudzioniene_Jefimovas_Imoniu_apskaita.pdf.
10. Mackevičius, J. (2007). Įmonių veiklos analizė: informacijos rinkimas, sisteminimas ir vertinimas. Vilnius: TEV.
11. Mackevičius, J., Giriūnas, L., Valkauskas, R. (2014). Finansinė analizė. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
12. Murugappan, P. (2014). Cost reduction strategies. Blue micro solutions. Prieiga per internetą: https://books.google.lt/books?id=TQHHBgAAQBAJ&pg=PT11&dq=cost+reduction&hl=lt&sa=X&ei=ntJBVaChOYHjave7gKAF&redir_esc=y#v=onepage&q=cost%20reduction&f=false.
13. Subačienė, R., Budrionytė, R., Senkus, K. (2012). Finansinė apskaita. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

14. UAB „Pačiolis“ bendrovės specialistai. (2013). UAB ir Mažoji bendrija: teisė, apskaita ir mokesčiai, atskaitomybė. Vilnius: Pačiolis.
15. VŠĮ „Apskaitos ir audito tarnyba“. (2013). 11-ojo verslo apskaitos standarto „Sąnaudos“ metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: <http://www.aat.lt/get.php?f.2720>.
16. VŠĮ „Apskaitos ir audito tarnyba“. (2013). 13-ojo verslo apskaitos standarto „Nematerialusis turtas“ metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: <http://www.aat.lt/get.php?f.2726>.
17. VŠĮ „Apskaitos ir audito tarnyba“. (2013). 31-ojo verslo apskaitos standarto „Atlygis darbuotojui“ metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: <http://www.aat.lt/get.php?f.2741>.
18. VŠĮ „Apskaitos ir audito tarnyba“. (2013). Pavyzdinis sąskaitų planas. Prieiga per internetą: <http://www.aat.lt/get.php?f.2678>.
19. VŠĮ „Apskaitos ir audito tarnyba“. (2014). 12-ojo verslo apskaitos standarto „Ilgalaikis materialusis turtas“ metodinės rekomendacijos. Prieiga per internetą: <http://www.aat.lt/get.php?f.2853>.

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Įmonės „X“ balanso ataskaita 2012 – 2014 m.

Eil. Nr.	TURTAS	2012	2013	2014
A.	Ilgalaikis turtas	51 766	44 525	74 940
I.	Nematerialusis turtas	3	3	3
I.4.	Programinė įranga	3	3	3
II.	Materialusis turtas	49 521	40 512	66 104
II.4.	Transporto priemonės	42 909	37 189	61 013
II.5.	Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai	6 612	3 323	5 091
IV.	Kitas ilgalaikis turtas	2 242	4 010	8 833
IV.1.	Atidėtojo mokesčio turtas	2 242	4 010	8 833
B.	Trumpalaikis turtas	813 054	811 260	701 357
I.	Atsargos, išankst.apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sut.	532 417	583 724	471 045
I.1.	Atsargos	529 943	581 193	469 160
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	30 089	30 466	27 619
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	499 854	550 727	441 541
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	2 474	2 531	1 885
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	263 849	193 526	138 643
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	263 817	193 512	138 139
II.3.	Kitos gautinos sumos	32	14	504
III.	Kitas trumpalaikis turtas	-	7 813	10 938
III.3.	Kitas trumpalaikis turtas		7 813	10 938
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	16 788	26 197	80 731
	Turto iš viso:	864 820	855 785	776 297
Eil. Nr.	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2012	2013	2014
C.	Nuosavas kapitalas	149 527	179 954	152 077
I.	Kapitalas	10 000	10 000	10 000
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	10 000	10 000	10 000
III.1.	Privalomasis	1 000	1 000	1 000
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	138 527	168 954	141 077
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	66 028	30 427	(27 877)
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	72 499	138 527	168 954
D.	Dotacijos, subsidijos			
E.	Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų	715 293	675 831	624 220
II.	Per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	715 293	675 831	624 220
II.2.	Finansinės skolos	375 222	455 222	377 503
II.2.2.	Kitos skolos	375 222	455 222	377 503
II.3.	Skolos tiekėjams	260 137	118 778	159 277
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	1 466		
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	14 961	52 279	45 873
II.8.	Kitos mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	63 507	49 552	41 567
	Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso:	864 820	855 785	776 297

2 PRIEDAS. Horizontali įmonės „X“ balanso ataskaitos analizė

Eil. Nr.	TURTAS	2013-2012		2014-2013		2014-2012	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
A.	Ilgalaikis turtas	(7 241)	-13,99	30 415	68,31	23 174	44,77
I.	Nematerialusis turtas	-	0,00	-	0,00	-	0,00
I.4.	Programinė įranga	-	0,00	-	0,00	-	0,00
II.	Materialusis turtas	(9 009)	-18,19	25 592	63,17	16 583	33,49
II.4.	Transporto priemonės	(5 720)	-13,33	23 824	64,06	18 104	42,19
II.5.	Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai	(3 289)	-49,74	1 768	53,20	(1 521)	-23,00
IV.	Kitas ilgalaikis turtas	1 768	78,86	4 823	120,27	6 591	293,98
IV.1.	Atidėtojo mokesčio turtas	1 768	78,86	4 823	120,27	6 591	293,98
B.	Trumpalaikis turtas	(1 794)	-0,22	(109 903)	-13,55	(111 697)	-13,74
I.	Atsargos, išankst.apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sut.	51 307	9,64	(112 679)	-19,30	(61 372)	-11,53
I.1.	Atsargos	51 250	9,67	(112 033)	-19,28	(60 783)	-11,47
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	377	1,25	(2 847)	-9,34	(2 470)	-8,21
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	50 873	10,18	(109 186)	-19,83	(58 313)	-11,67
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	57	2,30	(646)	-25,52	(589)	-23,81
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	(70 323)	-26,65	(54 883)	-28,36	(125 206)	-47,45
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	(70 305)	-26,65	(55 373)	-28,61	(125 678)	-47,64
II.3.	Kitos gautinos sumos	(18)	-56,25	490	3500,00	472	1475,00
III.	Kitas trumpalaikis turtas	7 813		3 125	40,00	10 938	
III.3.	Kitas trumpalaikis turtas	7 813		3 125	40,00	10 938	
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	9 409	56,05	54 534	208,17	63 943	380,89
	Turto iš viso:	(9 035)	-1,04	(79 488)	-9,29	(88 523)	-10,24
Eil. Nr	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2013-2012		2014-2013		2014-2012	
		Lt	%	Lt	%	Lt	%
C.	Nuosavas kapitalas	30 427	20,35	(27 877)	-15,49	2 550	1,71
I.	Kapitalas	-	0,00	-	0,00	-	0,00
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	-	0,00	-	0,00	-	0,00
III.1.	Privalomasis	-	0,00	-	0,00	-	0,00
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	30 427	21, 96	(27 877)	(16, 5)	2 550	1, 84
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	(35 601)	-53,92	(58 304)	-191,62	(93 905)	-142,22
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	66 028	91,07	30 427	21,96	96 455	133,04
D.	Dotacijos, subsidijos						
E.	Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų	(39 462)	-5,52	(51 611)	-7,64	(91 073)	-12,73
II.	Per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	(39 462)	(5, 52)	(51 611)	(7, 637)	(91 073)	(12, 73)
II.2.	Finansinės skolos	80 000	21,32	(77 719)	-17,07	2 281	0,61
II.2.2.	Kitos skolos	80 000	21,32	(77 719)	-17,07	2 281	0,61
II.3.	Skolos tiekėjams	(141 359)	-54,34	40 499	34,10	(100 860)	-38,77
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	(1 466)	-	-		(1 466)	-100,00
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	37 318	249,44	(6 406)	-12,25	30 912	206,62
II.8.	Kitos mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	(13 955)	-21,97	(7 985)	-16,11	(21 940)	-34,55
	Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso:	(9 035)	-1,04	(79 488)	-9,29	(88 523)	-10,24

3 PRIEDAS. Vertikali balanso ataskaitos analizė

Eil. Nr.	TURTAS	2012		2013		2014	
		Bendri	Daliniai	Bendri	Daliniai	Bendri	Daliniai
A.	Ilgalaikis turtas	5,99	100,00	5,20	100,00	9,65	100,00
I.	Nematerialusis turtas	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00
I.4.	Programinė įranga	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00
II.	Materialusis turtas	5,73	95,66	4,73	90,99	8,52	88,21
II.4.	Transporto priemonės	4,96	82,89	4,35	83,52	7,86	81,42
II.5.	Kita įranga, prietaisai, įrankiai ir įrenginiai	0,76	12,77	0,39	7,46	0,66	6,79
IV.	Kitas ilgalaikis turtas	0,26	4,33	0,47	9,01	1,14	11,79
IV.1.	Atidėtojo mokesčio turtas	0,26	4,33	0,47	9,01	1,14	11,79
B.	Trumpalaikis turtas	94,01	100,00	94,80	100,00	90,35	100,00
I.	Atsargos, išankst.apmokėjimai ir nebaigtos vykdyti sut.	61,56	65,48	68,21	71,95	60,68	67,16
I.1.	Atsargos	61,28	65,48	67,91	71,64	60,44	66,89
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	3,48	3,70	3,56	3,76	3,56	3,94
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	57,80	61,48	64,35	67,89	56,88	62,96
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai	0,29	0,30	0,30	0,31	0,24	0,27
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	30,51	32,45	22,61	23,85	17,86	19,77
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	30,51	32,45	22,61	23,85	17,79	19,70
II.3.	Kitos gautinos sumos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,06	0,07
III.	Kitas trumpalaikis turtas		0,00	0,91	0,96	1,41	1,56
III.3.	Kitas trumpalaikis turtas			0,91	0,96	1,41	1,56
IV.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai	1,94	2,06	3,06	3,23	10,40	11,51
	Turto iš viso:	100,00		100,00		100,00	
Eil. Nr	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2012		2013		2014	
		Bendri	Daliniai	Bendri	Daliniai	Bendri	Daliniai
C.	Nuosavas kapitalas	17,29	100,00	21,03	100,00	19,59	100,00
I.	Kapitalas	1,16	6,69	1,17	5,56	1,29	6,58
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	1,16	6,69	1,17	5,56	1,29	6,58
III.1.	Privalomasis	0,12	0,67	0,12	0,56	0,13	0,66
IV.	Nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai)	16,02	92,64	19,74	93,89	18,17	92,77
IV.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	7,63	44,16	3,56	16,91	-3,59	-18,33
IV.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	8,38	48,49	16,19	76,98	21,76	111,10
D.	Dotacijos, subsidijos						
E.	Mokėtinų sumų ir įsipareigojimų	82,71	100,00	78,97	100,00	80,41	100,00
II.	Per vienerius metus mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	82,71	100,00	78,97	100,00	80,41	100,00
II.2.	Finansinės skolos	43,39	52,46	53,19	67,36	48,63	60,48
II.2.2.	Kitos skolos	43,39	52,46	53,19	67,36	48,63	60,48
II.3.	Skolos tiekėjams	30,08	36,37	13,88	17,58	20,52	25,52
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	0,17	0,20	0,00	0,00	0,00	0,00
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	1,73	2,09	6,11	7,74	5,91	7,35
II.8.	Kitos mokėtinų sumų ir trumpalaikiai įsipareigojimai	7,34	8,88	5,79	7,33	5,35	6,66
	Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso:	100,00		100,00		100,00	

4 PRIEDAS. Įmonės „X“ pelno (nuostolių) ataskaita 2012 – 2014 m.

STRAIPSNIAI	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	2 992 933	3 308 034	2 834 285
PARDAVIMO SAVIKAINA	2 368 925	2 697 980	2 314 940
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	624 008	610 054	519 345
VEIKLOS SĄNAUDOS	523 734	554 925	525 193
Pardavimo	105 450	110 680	103 910
Bendrosios ir administracinės	418 284	444 245	421 283
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	100 274	55 129	(5 848)
KITA VEIKLA	-	-	(4 226)
Pajamos			4 444
Sąnaudos			8 670
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(22 521)	(19 283)	(22 626)
Pajamos	7	1	7
Sąnaudos	22 528	19 284	22 633
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	77 753	35 846	(32 700)
PAGAUTĖ			
NETEKIMAI			
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	77 753	35 846	(32 700)
PELNO MOKESTIS	11 725	5 419	(4 823)
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	66 028	30 427	(27 877)

5 PRIEDAS. Horizontali pelno (nuostolių) ataskaitos analizė

STRAIPSNIAI	2013-2012		2014-2013		2014-2012	
	Lt	%	Lt	%	Lt	%
PARDAVIMO PAJAMOS	315 101	10,53	(473 749)	-14,32	(158 648)	-5,30
PARDAVIMO SAVIKAINA	329 055	13,89	(383 040)	-14,20	(53 985)	-2,28
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(13 954)	-2,24	(90 709)	-14,87	(104 663)	-16,77
VEIKLOS SĄNAUDOS	31 191	5,96	(29 732)	-5,36	1 459	0,28
Pardavimo	5 230	4,96	(6 770)	-6,12	(1 540)	-1,46
Bendrosios ir administracinės	25 961	6,21	(22 962)	-5,17	2 999	0,72
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(45 145)	-45,02	(60 977)	-110,61	(106 122)	-105,83
KITA VEIKLA	-		(4 226)		(4 226)	
Pajamos	-		4 444		4 444	
Sąnaudos	-		8 670		8 670	
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	3 238	-14,38	(3 343)	17,34	(105)	0,47
Pajamos	(6)	-85,71	6	600,00	-	0,00
Sąnaudos	(3 244)	-14,40	3 349	17,37	105	0,47
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(41 907)	-53,90	(68 546)	-191,22	(110 453)	-142,06
PAGAUTĖ	-		-		-	
NETEKIMAI	-		-		-	
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	(41 907)	-53,90	(68 546)		(110 453)	-142,06
PELNO MOKESTIS	(6 306)	-53,78	(10 242)	-189,00	(16 548)	-141,13
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(35 601)	-53,92	(58 304)	-191,62	(93 905)	-142,22

6 PRIEDAS. Vertikali pelno (nuostolių) ataskaitų analizė

STRAIPSNIAI	Vertikali analizė,%		
	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	100,00	100,00	100,00
PARDAVIMO SAVIKAINA	79,15	81,56	81,68
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	20,85	18,44	18,32
VEIKLOS SĄNAUDOS	17,50	16,78	18,53
Pardavimo	3,52	3,35	3,67
Bendrosios ir administracinės	13,98	13,43	14,86
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	3,35	1,67	-0,21
KITA VEIKLA	0,00	0,00	-0,15
Pajamos	0,00	0,00	0,16
Sąnaudos	0,00	0,00	0,31
FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-0,75	-0,58	-0,80
Pajamos	0,00	0,00	0,00
Sąnaudos	0,75	0,58	0,80
ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2,60	1,08	-1,15
PAGAUTĖ	0,00	0,00	0,00
NETEKIMAI	0,00	0,00	0,00
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	2,60	1,08	-1,15
PELNO MOKESTIS	0,39	0,16	-0,17
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2,21	0,92	-0,98

Pelningumo:

$$\text{Bendrasis pelningumas} = \frac{\text{Bendrasis pelnas}}{\text{Pardavimai}}$$

$$\text{Veiklos pelningumas} = \frac{\text{Veiklos pelnas}}{\text{Pardavimai}}$$

$$\text{Grynasis pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimai}}$$

$$\text{Akcinio kapitalo pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Akcinis kapitalas}}$$

$$\text{Turto pelningumas} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Visas turtas}}$$

Likvidumo:

$$\text{Bendrojo likvidumo koeficientas} = \frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$$

$$\text{Kritinio likvidumo koeficientas} = \frac{(\text{Turtas} - \text{Atsargos})}{\text{Trumpalaikis turtas}}$$

Skolų valdymo:

$$\text{Skolos koeficientas} = \frac{\text{Įsipareigojimai}}{\text{Visas turtas}}$$

$$\text{Skolos ir nuosavybės santykis} = \frac{\text{Įsipareigojimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$$

Turto:

$$\text{Ilgalaikio turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Ilgalaikis turtas}}$$

$$\text{Viso turto apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Turtas}}$$

$$\text{Atsargų apyvartumo koeficientas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Atsargos}}$$

$$\text{Atsargų apyvartumas dienomis} = \frac{\text{Atsargos}}{\text{Savikaina}} * 360$$

$$\text{Pirkėjų skolų apmokėjimo koeficientas} = \frac{\text{Pirkėjų įsiskolinimai}}{\text{Pardavimai}} * 360$$

$$\text{Skolų tiekėjams apmokėjimo koeficientas} = \frac{\text{Skolos tiekėjams}}{\text{Savikaina}} * 360$$

$$\text{Nuosavo kapitalo apyvartumas} = \frac{\text{Pardavimai}}{\text{Nuosavas kapitalas}}$$